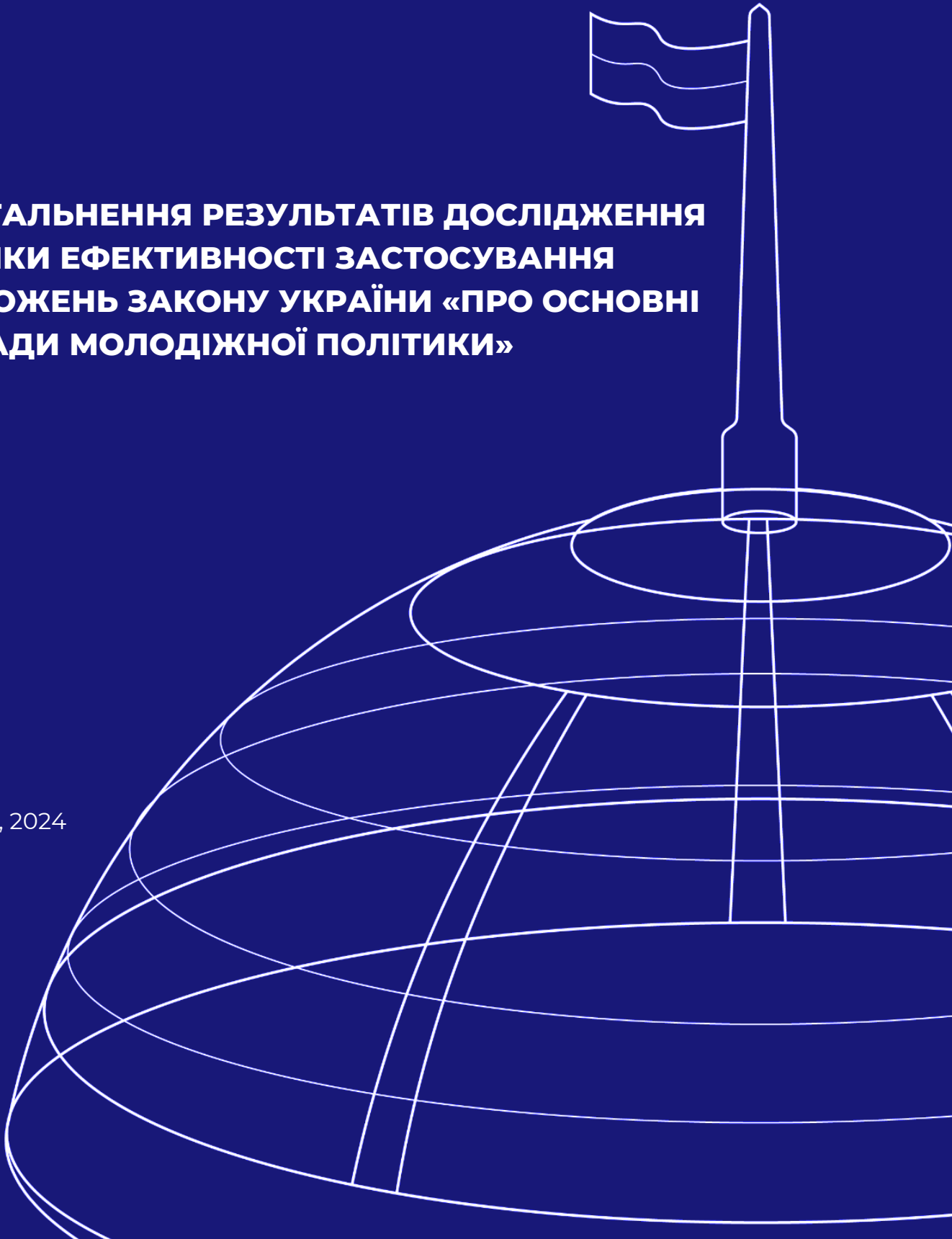

Комітет Верховної Ради України з питань молоді і спорту

**УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ
ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ
ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОСНОВНІ
ЗАСАДИ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ»**

м. Київ, 2024

ПРАВА ТА ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Усі права на цю працю, зокрема авторські права, належать Вестмінстерській фундації за демократію та захищені міжнародними законами й законами Великої Британії. Переднявні права інтелектуальної власності авторів визнано й дотримано.

Ця публікація представляє результати дослідження, проведеного Комітетом Верховної Ради України з питань молоді і спорту за підтримки експертки Вестмінстерської фундації за демократію Ганни Клименко. Мета дослідження полягала в аналізі застосування положень Закону України «Про основні засади молодіжної політики» та визначенні його впливу на соціально-економічний розвиток молоді та їхню участь у різних сферах життя суспільства. Для оцінки ефективності Закону були використані методи постзаконодавчого контролю, розповсюджені Вестмінстерською фундацією за демократію та адаптовані з практики парламенту Великої Британії.

Ця публікація стала можливою завдяки щедрій підтримці американського народу через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) і здійснена в рамках Програми USAID «РАДА: наступне покоління», що є п'ятирічною ініціативою (2021–2026), яку впроваджує ГО «Інтерньюз-Україна». Зміст публікації необов'язково відображає погляди USAID чи уряду Сполучених Штатів.

Детальніше про програму:

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА УЧАСНИКІВ ОПИТУВАННЯ	7
1.1. Коротка характеристика учасників опитування для фізичних осіб віком від 14 до 35 років	8
1.2. Коротка характеристика учасників опитування – суб'єктів молодіжної роботи	10
1.3. Коротка характеристика учасників опитування – місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в межах їх повноважень	12
РОЗДІЛ 2. УЗАГАЛЬНЕНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВІДПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ ОПИТУВАННЯ	14
2.1. Узагальнені результати відповідей фізичних осіб віком від 14 до 35 років	14
2.2. Узагальнені результати відповідей суб'єктів молодіжної роботи	26
2.3. Узагальнені результати відповідей органів державної влади та органів місцевого самоврядування	39
РОЗДІЛ 3. ПОПЕРЕДНІ ВИСНОВКИ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ ОПИТУВАННЯ	49

ВСТУП

Комітет Верховної Ради з питань молоді і спорту (надалі – Комітет), в рамках виконання контрольної функції, за сприяння та підтримки Вестмінстерської фундації за демократію, провів аналіз ефективності положень Закону України «Про основні засади молодіжної політики» від 27 квітня 2021 року №1414-IX (надалі – Закон). В процесі оцінки було використано існуючі методи здійснення аналізу практики застосування законодавства (post-legislativescrutiny, PLS), що були підготовлені Вестмінстерською фундацією за демократію, з урахуванням відповідної практики застосування вказаних методів парламентом Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії.

Метою даного моніторингу був аналіз практики застосування положень відповідного Закону та його впливу на створення умов для участі молоді у громадському, політичному, соціально-економічному та культурному житті суспільства, а також забезпечення гарантій соціально-економічного розвитку молоді в Україні. Для проведення комплексного аналізу Комітету було необхідно зібрати інформацію і доказову базу, які б дозволили оцінити ефективність норм Закону. До процесу опитування були запрошені три категорії суб'єктів, які володіють відповідними знаннями, професійною компетентністю та/або досвідом:

- фізичні особи віком від 14 до 35 років;
- суб'єкти молодіжної роботи;
- місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень.

З метою отримання інформації від громадян, суб'єктів молодіжної роботи, органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій, Комітетом та експертом Вестмінстерської фундації за демократію Клименко Ганною Олександрівною було розроблено три окремі запити (анкети) на інформацію, що містили як закриті, так і відкриті питання для проведення належної оцінки ефективності положень Закону.

Платформою для збору інформації було обрано Google Форми. Опитування проводилося з 22 листопада 2023 року до 31 грудня 2023 року.

Коротке резюме щодо результатів проведеного дослідження з оцінки ефективності застосування положень Закону України «Про основні засади молодіжної політики»

Основною метою проведеного дослідження було визначення ефективності застосування положень Закону України «Про основні засади молодіжної політики» від 27 квітня 2021 року (№1414-IX), прийняття якого повинно сприяти процесу формування та реалізації молодіжної політики, а також забезпеченню прав молоді в Україні. Для виконання поставленої мети до опитування було залучено фізичних осіб, представників різноманітних суб'єктів молодіжної роботи та представників органів місцевої влади і місцевого самоврядування.

Загалом, суб'єктами молодіжної роботи та представниками місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування було надано позитивну оцінку ефективності положень Закону з огляду на запровадження ним широкого спектру інструментів для участі суб'єктів молодіжної роботи у формуванні та реалізації молодіжної політики, закріплення обов'язків держави у сфері молодіжної політики, визначення основних засад утворення і діяльності молодіжних та дитячих громадських об'єднань, здійснення молодіжної роботи, закріплення особливостей реалізації окремих прав молоді. При цьому було встановлено низький рівень обізнаності звичайних громадян із положеннями Закону та, відповідно, низьку спроможність оцінити ефективність Закону.

Проведений аналіз ефективності положень Закону дозволив встановити і недоліки практичного застосування положень Закону, а саме: недостатність фінансування молодіжних програм, відсутність системного підходу до роботи з молоддю на місцевому рівні, кадрові проблеми, необхідність включення додаткових заходів підтримки молоді, пов'язаних із наслідками повномасштабного вторгнення російської федерації.

Окремої уваги заслуговує дослідження питання фінансового забезпечення молодіжної політики відповідно до положень Закону (отримання грантів, інституційної підтримки, стипендій тощо). Загалом, всі категорії опитаних осіб підтримують потребу посилення фінансування молодіжної політики та запровадження додаткових заходів підтримки молоді, але, з огляду на повномасштабне вторгнення російської федерації та пов'язану із цим критично важливу необхідність направлення коштів на оборонні потреби держави, серед більшості опитаних присутня думка щодо недоцільності спрямування в умовах воєнного стану коштів державного та місцевого бюджетів на надання грантів суб'єктам молодіжної роботи, утримання та функціонування Українського молодіжного фонду, оскільки дані витрати можуть бути профінансовані за рахунок залучення коштів міжнародної допомоги партнерів. Вже після закінчення війни респонденти очікують збільшення фінансування молодіжної політики та перенесення уваги на молодь з оборонних потреб.

Варто також відмітити, що представники місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування підтримали важливість надання молодіжним, дитячим громадським об'єднанням, молодим особам та іншим суб'єктам молодіжної роботи (фізичним особам-підприємцям, молодіжним радам, молодіжним центрам, молодіжним працівникам, радникам з питань молоді, благодійним організаціям, органам (організаціям) учнівського та студентського самоврядування, неформальним молодіжним об'єднанням) бюджетних грантів у сфері молодіжної політики, з огляду на важливість розвитку молодіжної політики в Україні навіть у даний період часу.

Таким чином, усі категорії респондентів розуміють, що фінансування молодіжної політики має другорядний характер на фоні оборонних потреб держави, однак наголошують на важливості молодіжної політики та пов'язаних із нею фінансово-кредитних механізмів для майбутнього держави.

На основі отриманих результатів та їх аналізу можна надати такі попередні рекомендації:

- У зв'язку з військовими діями на території України та наслідками повномасштабного вторгнення російської федерації, внести зміни до Розділу VI Закону України «Про основні засади молодіжної політики» («Особливості реалізації окремих прав молоді») щодо додаткових заходів підтримки молоді та розширення їх правових гарантій, зокрема з надання психологічної допомоги, надання підтримки та допомоги для молодих людей, які втратили батьків та близьких родичів через повномасштабне вторгнення російської федерації тощо;
- Розробити нормативно-правові акти, направлені на встановлення зрозумілої та прозорої процедури надання грантів і кредитів для молоді та підтримки молодіжних ініціатив;
- Розробити спеціальні програми, спрямовані на повернення молоді, яка виїхала за кордон, та зменшення рівня міграції молоді;
- Сприяти активному залученню до реалізації заходів у сфері молодіжної політики не лише Міністерство молоді та спорту України, а й Міністерство освіти і науки України, Міністерство культури та інформаційної політики України, Міністерство соціальної політики України (проведення спільних заходів, укладення меморандумів тощо);
- Провести аналіз здійснення молодіжної політики у країнах Європейського Союзу, Сполученому Королівстві Великої Британії з метою запозичення досвіду, механізмів та подальшої оцінки Закону України «Про основні засади молодіжної політики».

РОЗДІЛ 1. Коротка характеристика учасників опитування

Закон України «Про основні засади молодіжної політики» (№1414-IX) був прийнятий 27 квітня 2021 року (№1414-IX) та набрав чинності 22 травня 2021 року (надалі – Закон). Метою ухвалення даного закону було удосконалення процесу формування та реалізації молодіжної політики шляхом включення до українського законодавства більшості положень Європейської хартії про участь молоді у суспільному житті на місцевому та регіональному рівні, кодифікація законодавства у сфері молодіжної політики, запровадження нових форм, методів та інструментів молодіжної роботи з урахуванням кращих закордонних та національних практик.

Крім того, Закон був покликаний створити умови для залучення молоді у громадське, політичне, соціально-економічне, культурне життя суспільства; популяризувати та актуалізувати роль і важливість участі молоді у процесі ухвалення рішень; забезпечити розвиток інституційної спроможності молодіжних та дитячих громадських об'єднань, підтримку діяльності суб'єктів молодіжної роботи; забезпечити гарантії соціально-економічного розвитку молоді, в тому числі щодо вирішення житлових питань, питань професійного самовизначення та зайнятості, охорони здоров'я, задоволення освітніх, культурних та інших потреб; посилити міжнаціональне та міжнародне молодіжне співробітництво¹.

Закон визначає основні поняття, мету, завдання, принципи та пріоритети молодіжної політики в Україні, гарантії та механізми участі молоді у її формуванні та реалізації, повноваження центральних та місцевих органів виконавчої влади, особливості організаційних і правових засад утворення та діяльності молодіжних та дитячих громадських об'єднань; визначає суб'єктів та зміст молодіжної роботи, особливості реалізації окремих соціальних гарантій молоді щодо вирішення житлових питань, питань професійного самовизначення та зайнятості, охорони здоров'я, задоволення освітніх, культурних та інших потреб.

Для проведення належного та якісного аналізу ефективності даного Закону, Комітетом було визначено ключове завдання – зібрати інформацію і доказову базу, які б дозволили оцінити ефективність норм Закону з точки зору різних категорій суб'єктів.

Таким чином, Комітетом та експертом Вестмінстерської фундації за демократію було спільно розроблено запити на отримання інформації у форматі опитування для трьох окремих категорій суб'єктів: фізичних осіб віком від 14 до 35 років (оскільки відповідно до Закону до поняття молоді належать фізичні особи віком від 14 до 35 років), суб'єктів молодіжної роботи (молодіжні та дитячі громадські об'єднання, інші громадські об'єднання, молодіжні ради, органи (організації) учнівського та студентського самоврядування, молодіжні центри, молодіжні працівники, радники з питань молоді, благодійні організації, неформальні молодіжні об'єднання), місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в межах їх повноважень.

Учасники опитування мали змогу поділитись своїм досвідом та висловити свою думку щодо ефективності положень Закону, обсягу фінансування молодіжної політики, усунення прогалин, що існували до прийняття Закону тощо.

Наведені питання містили як варіанти відповідей, так і були відкритими з метою отримання особистої думки респондента щодо актуальних питань, пов'язаних із реалізацією положень Закону. Учасників опитування було повідомлено, що наведені питання були орієнтовними, кожен суб'єкт мав змогу зазначити й про інші, не згадані в

¹Відповідно до змісту Пояснювальної записки до проекту Закону України «Про основні засади молодіжної політики» (<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/155151>)

переліку аспекти, які вважав слушними. Надання відповідей на усі питання не було обов'язковим.

Як вже було зазначено, опитування проводилося з 22 листопада 2023 року до 31 грудня 2023 року. Посилання на Google Форми із анкетами було розміщено на офіційному сайті Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (<https://komsport.rada.gov.ua>), а також на офіційній сторінці Комітету у соціальній мережі Facebook. Це дало змогу об'єднати навколо опитування велику кількість респондентів, бажаючих поділитись власною думкою щодо ефективності Закону.

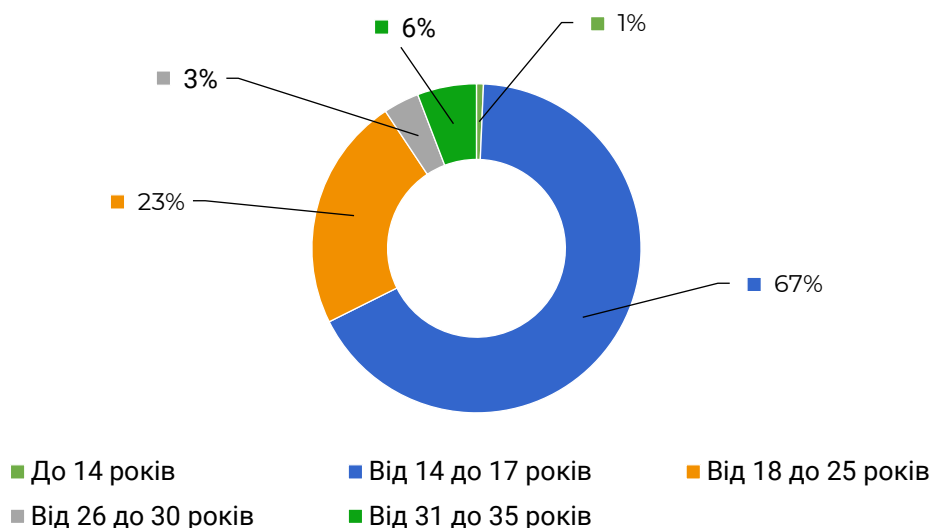
Загалом, за вказаний період проведення опитування було отримано 13 287 (тринадцять тисяч двісті вісімдесят сім) відповідей, з яких:

- 12 293 (дванадцять тисяч двісті дев'яносто три) відповіді надали особи віком від 14 до 35 років;
- 689 (шістсот вісімдесят дев'ять) відповідей суб'єктів молодіжної роботи;
- 305 (триста п'ять) відповідей надійшло від органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

1.1. Коротка характеристика учасників опитування для фізичних осіб віком від 14 до 35 років

Відповідна анкета було розроблена для фізичних осіб віком від 14 до 35 років, оскільки відповідно до пункту 17 статті 1 Закону України «Про основні засади молодіжної політики», молодь – це молоді особи – особи віком від 14 до 35 років, які є громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

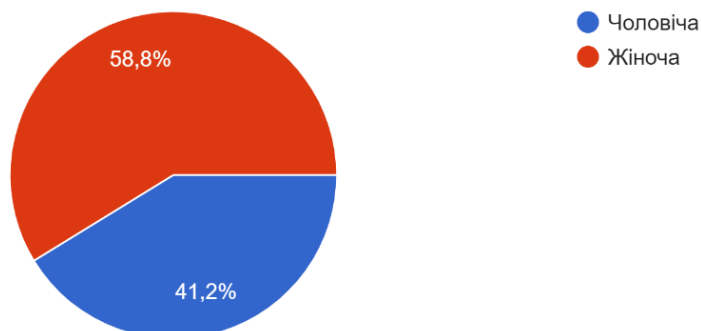
Так, серед 12 293 учасників опитування віковий склад можна охарактеризувати таким чином:

В аспекті дослідження ефективності Закону варто зазначити, що основну групу респондентів у даній групі склали особи віком від 14 до 17 років, тобто представники середніх загальноосвітніх закладів та студентської спільноти. Таким чином, відкриті відповіді даної вікової категорії брались до уваги виключно у разі надання змістовних пропозицій, зауважень та рекомендацій. Загалом, представники даної вікової категорії надали інформацію про свою необізнаність або часткове ознайомлення із Законом, що також важливо враховувати в аспекті проведення даного моніторингу.

Окрім того, проведене опитування дало змогу визначити гендерний склад респондентів:

3. Зазначте, будь ласка, Вашу стать:

Щодо рівня освіти респондентів, то результати мають такий вигляд:

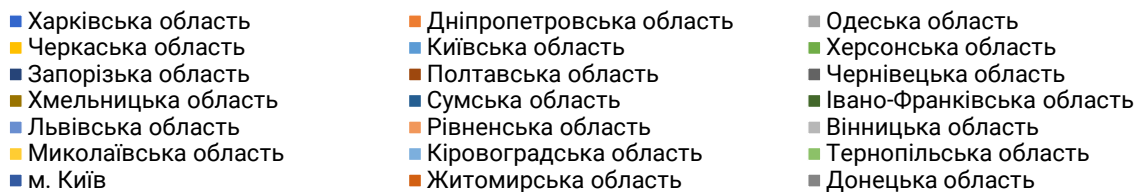
4. Зазначте, будь ласка, Ваш рівень освіти:

Однак, варто відмітити, що дане питання передбачало можливість, окрім запропонованих, надати власну відповідь на питання щодо освіти. З огляду на те, що вік 67% респондентів становить від 14 до 17 років, деякі учасники опитування самостійно надали відповідь щодо навчання у середніх загальноосвітніх школах або професійно-технічних закладах, що може свідчити про невелику похибку у результатах (до 2%) щодо варіанту відповіді – «середня або неповна середня».

Опитування мало широке територіальне охоплення в межах України, в ньому взяли участь представники всіх 24 областей України, лише представниками Автономної Республіки Крим не було надано жодної відповіді, оскільки відповідна територія є окупованою російською федерацією з 20 лютого 2014 року.

5. Зазначте, будь ласка, регіон, де Ви проживаєте:

Залежно від регіону відповіді розподілились таким чином:

1. Харківська область – 21,8% (2 683 відповіді);	14. Рівненська область – 2,8% (250 відповідей);
2. Дніпропетровська область – 8,4% (1 027 відповідей);	15. Вінницька область – 2,8% (243 відповіді);
3. Одеська область – 7,9% (967 відповідей);	16. Миколаївська область – 2,7% (329 відповідей);
4. Черкаська область – 4,8% (584 відповіді);	17. Кіровоградська область – 2,6% (314 відповідей);
5. Київська область – 4,6% (561 відповіді);	18. Тернопільська область – 2,4% (289 відповідей);
6. Херсонська область – 4,4% (544 відповіді);	19. Волинська область – 2,1% (254 відповіді);
7. Запорізька область – 3,9% (480 відповідей);	20. м. Київ – 1,8% (224 відповіді);
8. Полтавська область – 3,8% (472 відповіді);	21. Житомирська область – 1,7% (215 відповідей);
9. Чернівецька область – 3,7% (459 відповідей);	22. Донецька область – 1,4% (167 відповідей);
10. Хмельницька область – 3,7% (456 відповідей);	23. Закарпатська область – 1,2% (143 відповіді);
11. Сумська область – 3,3% (409 відповідей);	24. Чернігівська область – 1% (120 відповідей);
12. Івано-Франківська область – 3,3% (408 відповідей);	25. Луганська область – 0,5% (64 відповіді).
13. Львівська область – 3,3% (400 відповідей);	

Таким чином, з огляду на викладене вище, опитування для фізичних осіб від 14 до 35 років дозволило охопити майже всі регіони України, різноманітні вікові категорії та рівні освіти, що свідчить про можливість комплексного дослідження ефективності положень Закону.

1.2. Коротка характеристика учасників опитування – суб'єктів молодіжної роботи

Відповідно до Закону України «Про основні засади молодіжної політики», під суб'єктами молодіжної роботи розуміють фізичних осіб, фізичних осіб-підприємців, юридичних осіб, незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та підпорядкування, що здійснюють молодіжну роботу. До суб'єктів молодіжної роботи належать, зокрема, молоді особи, молодіжні та дитячі громадські об'єднання, інші громадські об'єднання, молодіжні ради, органи (організації) учнівського та студентського самоврядування, молодіжні центри, молодіжні працівники, радники з питань молоді, благодійні організації, неформальні молодіжні об'єднання.

З метою визначення які саме суб'єкти молодіжної роботи братимуть участь в опитуванні, анкета містила питання щодо ролі, за якої бере участь представник в даному опитуванні:

2. У якій ролі Ви берете участь в опитуванні? Можна обрати декілька відповідей

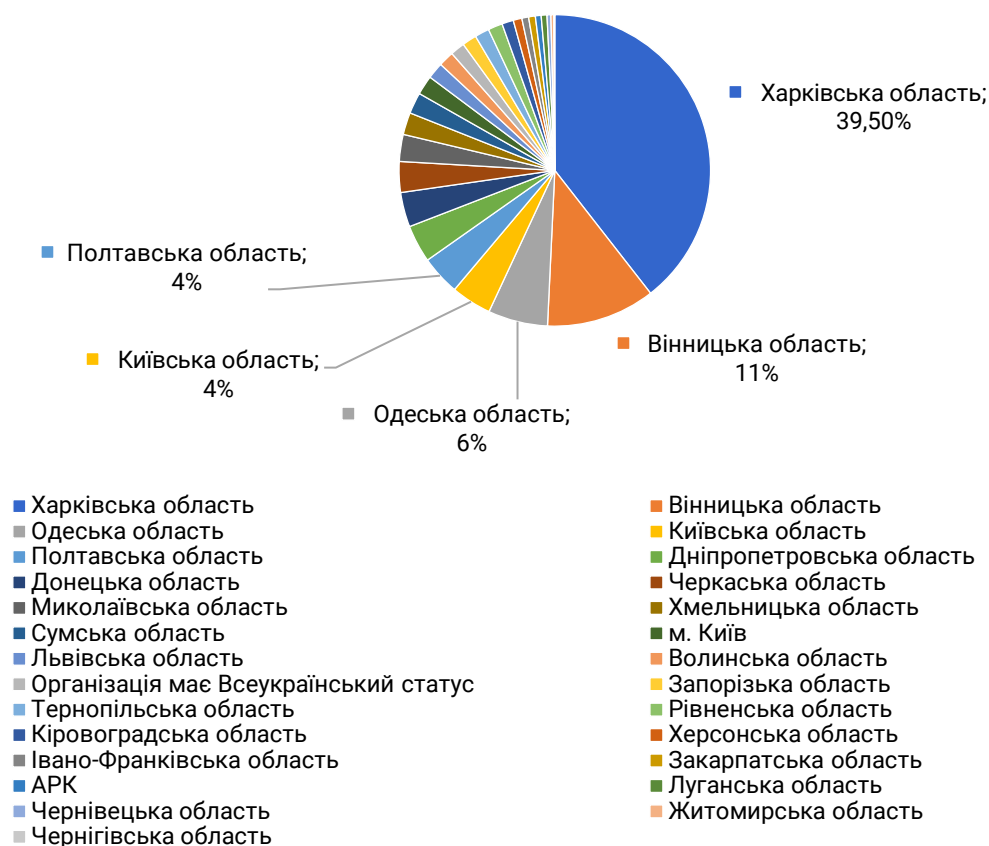

Найбільші групи учасників складались з:

1. Представників молодіжної ради – 26,4% (182 відповіді);
2. Представників молодіжної громадської організації – 19,3% (133 відповіді);
3. Представників дитячої громадської організації – 14,5% (100 відповідей);
4. Представників молодіжного центру – 14,1% (97 відповідей);
5. Представників молодіжної громадської спілки – 6,5% (45 відповідей);
6. Представників неформального молодіжного об'єднання – 6,4% (44 відповіді);
7. Представників студентського самоврядування – 3,6% (25 відповідей);
8. Представників благодійних організацій – 2,6% (18 відповідей);
9. Представників дитячої громадської спілки – 2% (14 відповідей).

Опитування мало також широке територіальне охоплення в межах України, в ньому взяли участь представники усіх 24 областей України, а також Автономної Республіки Крим. Респондентам було запропоновано надати відповідь щодо регіону, в якому суб'єкт молодіжної роботи здійснює діяльність. Окрім варіантів відповідей із областями України, АРК та м. Київ, був також наявний варіант щодо Всеукраїнського статусу.

Загалом, зріз по регіонам виглядає таким чином:

Залежно від регіону України відповіді розподілились таким чином:

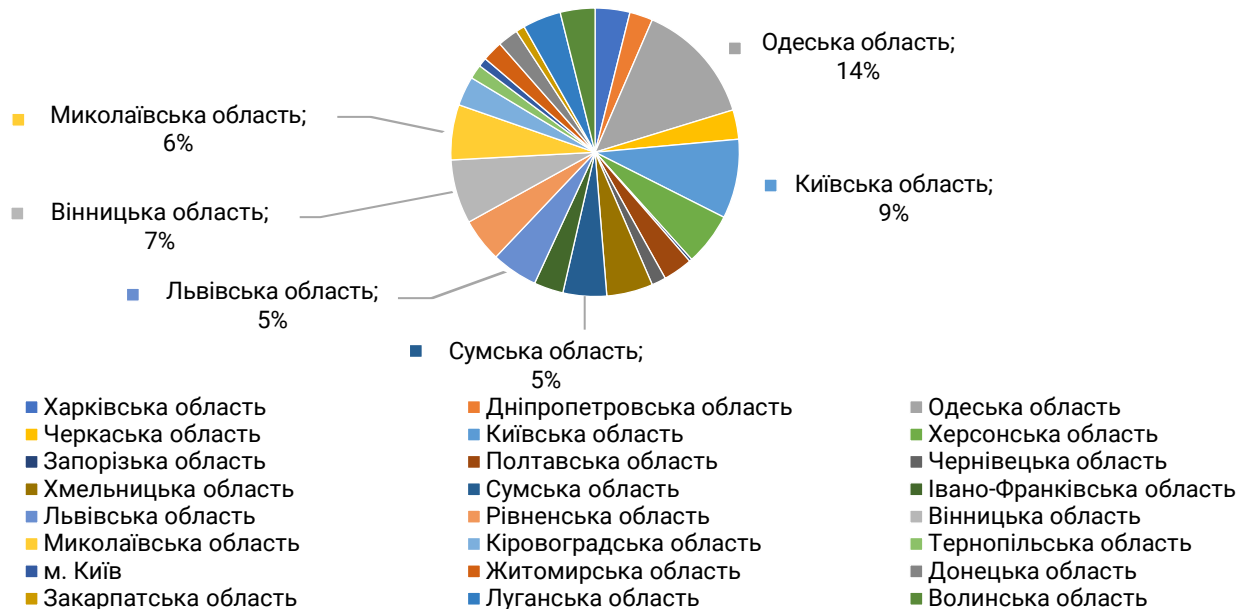
1. Харківська область – 39,5% (272 відповіді);	15. Запорізька область – 1,5% (10 відповідей);
2. Вінницька область – 11,3% (78 відповідей);	16. Тернопільська область – 1,5% (10 відповідей);
3. Одеська область – 6,2% (43 відповіді);	17. Рівненська область – 1,5% (10 відповідей);
4. Київська область – 4,2% (29 відповідей);	18. Кіровоградська область – 1,2% (8 відповідей);
5. Полтавська область – 4,1% (28 відповідей);	19. Херсонська область – 0,9% (6 відповідей);
6. Дніпропетровська область – 3,9% (27 відповідей);	20. Івано-Франківська область – 0,7% (5 відповідей);
7. Донецька область – 3,6% (25 відповідей);	21. Закарпатська область – 0,7% (5 відповідей);
8. Черкаська область – 3,2% (22 відповіді);	22. АРК – 0,6% (4 відповіді);
9. Миколаївська область – 2,8% (19 відповідей);	23. Луганська область – 0,6% (4 відповіді);
10. Хмельницька область – 2,3% (16 відповідей);	24. Чернівецька область – 0,4% (3 відповіді);
11. Сумська область – 2,2% (15 відповідей);	25. Житомирська область – 0,3% (2 відповіді);
12. м. Київ – 2% (14 відповідей);	26. Чернігівська область – 0,1% (1 відповідь).
13. Львівська область – 1,7% (12 відповідей);	
14. Волинська область – 1,6% (11 відповідей);	
Організація має Всеукраїнський статус – 1,5% (10 відповідей);	

Таким чином, з огляду на викладене вище, опитування для суб'єктів молодіжної роботи врахувало участь різних категорій суб'єктів, їх релевантний досвід, а також охопило всі регіони України.

1.3. Коротка характеристика учасників опитування – місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в межах їх повноважень

Розділ III Закону України «Про основні засади молодіжної політики» присвячений повноваженням органів державної влади та органів місцевого самоврядування у формуванні та реалізації молодіжної політики, тому Комітетом також прийнято рішення про залучення відповідних суб'єктів до опитування щодо ефективності положень Закону.

З огляду на те, що респонденти представляли органи державної влади або органи місцевого самоврядування, проведення збору інформації про вік, стать та рівень освіти не був доцільним. Важливим в аспекті проведення детального та комплексного аналізу було отримання даних щодо регіонів:

Як вбачається із результатів опитування, в анкетуванні взяли участь більшість регіонів України, окрім Чернігівської області та Автономної Республіки Крим:

1. Одеська область – 13,8% (42 відповіді);
2. Київська область – 8,9% (27 відповідей);
3. Вінницька область – 7,2% (22 відповіді);
4. Миколаївська область – 6,2% (19 відповідей);
5. Херсонська область – 5,9% (18 відповідей);
6. Хмельницька область – 5,2% (16 відповідей);
7. Львівська область – 5,2% (16 відповідей);
8. Рівненська область – 4,9% (15 відповідей);
9. Сумська область – 4,9% (14 відповідей);
10. Луганська область – 4,3% (13 відповідей);
11. Волинська область – 3,9% (12 відповідей);
12. Харківська область – 3,9% (12 відповідей);
13. Черкаська область – 3,3% (10 відповідей);
14. Полтавська область – 3,3% (10 відповідей);
15. Івано-Франківська область – 3,3% (10 відповідей);
16. Кіровоградська область – 3,3% (10 відповідей);
17. Дніпропетровська область – 2,6% (8 відповідей);
18. Донецька область – 2,3% (7 відповідей);
19. Житомирська область – 2,3% (7 відповідей);
20. Тернопільська область – 1,6% (5 відповідей);
21. Чернівецька область – 1,6% (5 відповідей);
22. м. Київ – 1% (3 відповіді);
23. Закарпатська область – 1% (3 відповіді);
24. Запорізька область – 0,3% (1 відповідь).

Отже, результати опитування будуть враховувати інформацію, надану представниками майже всіх регіонів України.

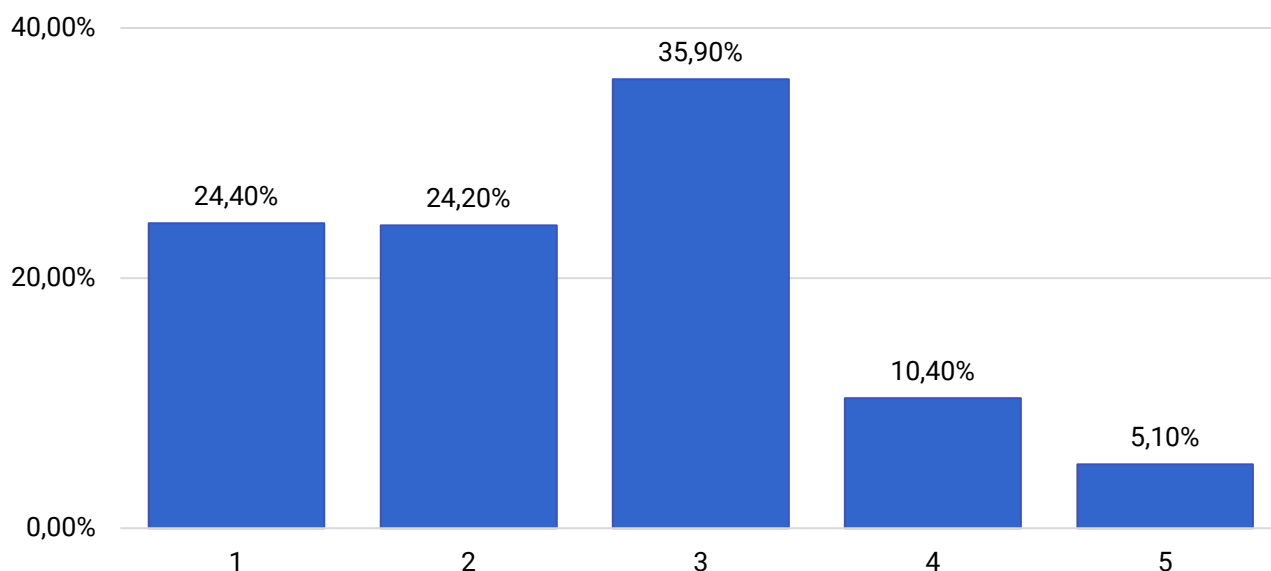
РОЗДІЛ 2. УЗАГАЛЬНЕНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВІДПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ ОПИТУВАННЯ

2.1. Узагальнені результати відповідей фізичних осіб віком від 14 до 35 років

Як вже було зазначено, Закон України «Про основні засади молодіжної політики» був прийнятий 27 квітня 2021 року (№1414-IX) та набрав чинності 22 травня 2021-го. Станом на січень 2024 року положення Закону є чинними вже протягом 2,5 років. З огляду на те, що Закон був покликаний створити умови для участі молоді у громадському, політичному, соціально-економічному, культурному житті суспільства та забезпечити гарантії соціально-економічного розвитку молоді, Комітету було важливо дослідити не лише ефективність та дієвість Закону для цієї категорії суб'єктів, а також встановити наявність або відсутності обізнаності суспільства щодо механізмів, які запропонував даний Закон. З цією метою до анкети для фізичних осіб віком від 14 до 35 років було внесено 31 запитання, з яких 24 безпосередньо стосувались положень відповідного Закону.

Задля встановлення стану ознайомлення молоді із положеннями Закону, респондентам було запропоновано визначити рівень своєї обізнаності за шкалою від 1 до 5, де 1 – Зовсім не ознайомлений, 2 – Недостатньо ознайомлений, 3 – Частково ознайомлений, 4 – Достатньо добре ознайомлений, 5 – Добре ознайомлений.

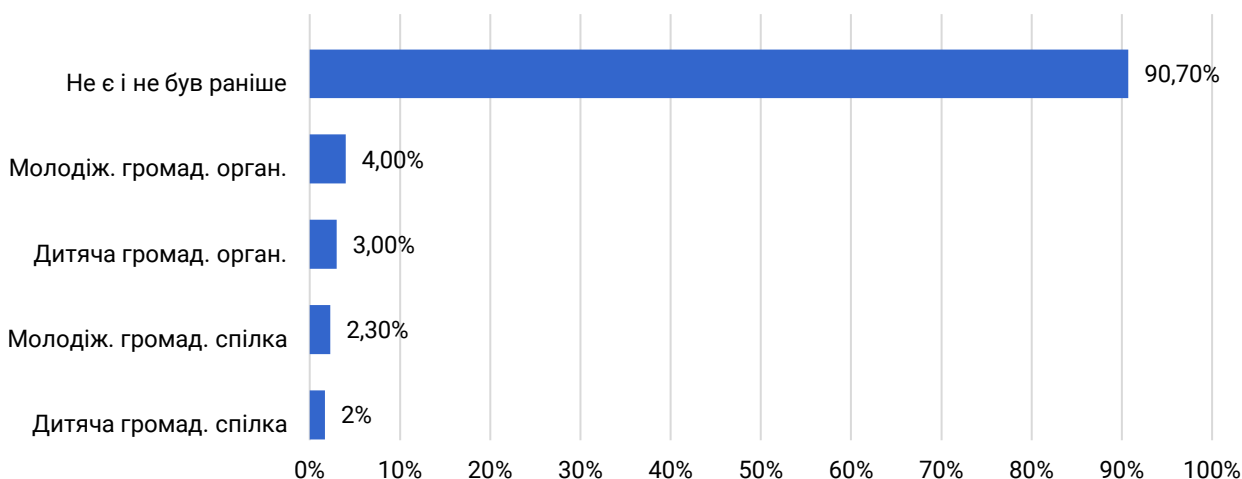
6. Наскільки добре Ви ознайомлені із положеннями Закону України "Про основні засади молодіжної політики"

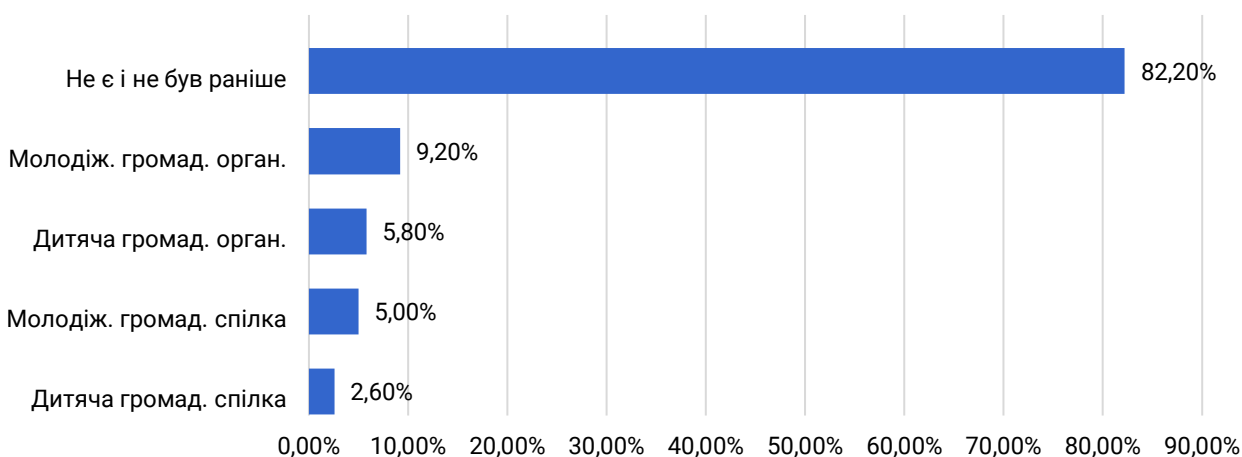
Як вбачається з результатів опитування, лише 15,5% учасників оцінили свій рівень ознайомлення із Законом як «достатньо гарний» та «гарний». Найбільша кількість респондентів зазначили про часткову ознайомленість із особливостями реалізації прав молоді в Україні, в той час як 48,6% осіб вказали на недостатній рівень обізнаності, що може свідчити про те, що громадяни можуть не відчувати ефективності та дієвості Закону через відсутність ознайомлення із ним та із наявністю державних механізмів забезпечення їх прав.

Щодо залученості до молодіжної роботи та діяльності молодіжних і дитячих організацій, були поставлені такі питання:

7. Чи Ви є (або були раніше) керівником одного або кількох наступних об'єднань? Можна обрати декілька варіантів відповідей.

8. Чи є (або були раніше) Ви членом одного або кількох наступних об'єднань? Можна обрати декілька варіантів відповідей.

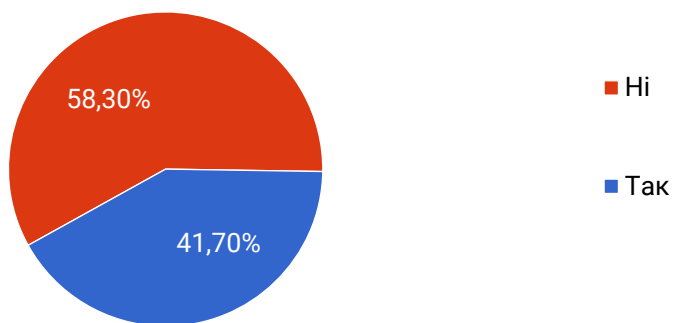

Також серед варіантів відповідей до питань №7 та №8, окрім визначених вище, було запропоновано відмітити такі варіанти:

- Молодіжна громадська організація;
- Молодіжна громадська спілка;
- Або запропонувати власний варіант.

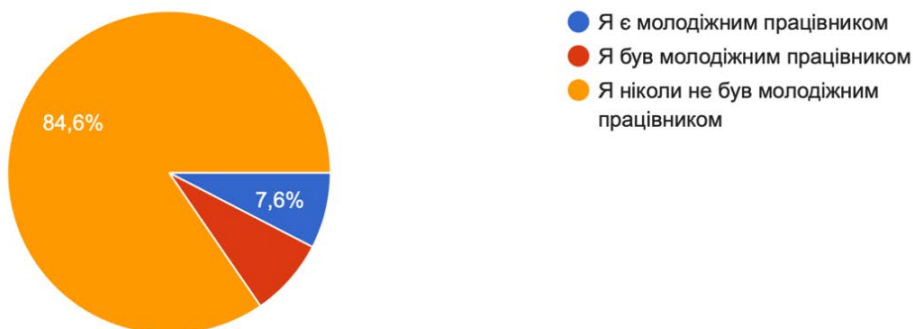
Так, завдяки наданим індивідуальним відповідям було встановлено, що участь в опитуванні також брали представники молодіжних рад, молодіжних центрів, студентського та шкільного самоврядування, а також працівники молодіжних та дитячих громадських організацій.

9. Чи входите Ви (або входили раніше) до органу студентського або учнівського самоврядування?

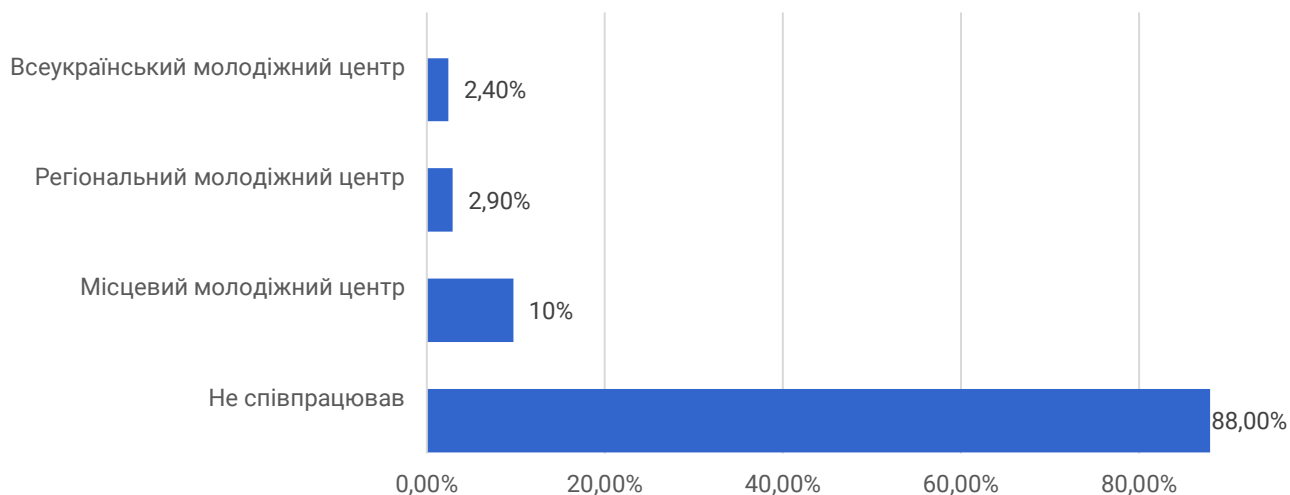
Відповідно до результату відповідей на питання №9, можна дійти висновку, що респонденти, 67% яких віком від 14 до 17 років, не брали і поки не беруть участь у студентському та учнівському самоврядуванні.

10. Чи мали/маєте Ви статус молодіжного працівника?

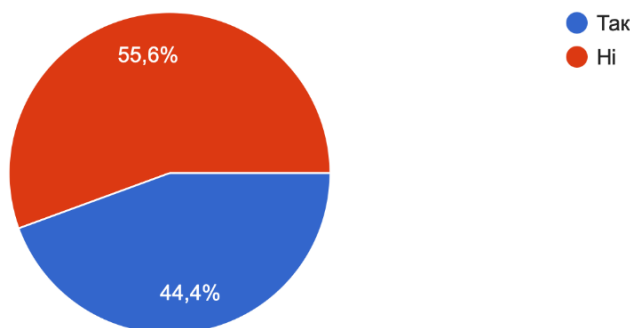
Так, 84,6% учасників опитування ніколи не були молодіжними працівниками, 7,8% респондентів були молодіжними працівниками і 7,6% наразі є молодіжними працівниками.

11. Чи співпрацювали Ви з наступними молодіжними центрами?

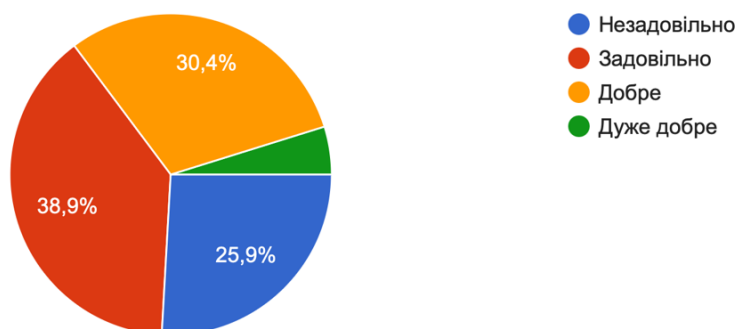

Як вбачається з результатів відповідей на питання щодо співпраці із молодіжними центрами, 88% учасників опитування для фізичних осіб не мали жодної взаємодії із молодіжними центрами. При цьому рівень обізнаності про наявність в громаді дитячих та молодіжних громадських об'єднань, молодіжних центрів та рад є доволі високим (44,4%).

12. Чи відомо Вам про наявність у Вашій громаді дитячих/молодіжних громадських організацій або спілок, молодіжних центрів, молодіжних рад?

13. Якщо Ви співпрацювали з молодіжним центром, як Ви оцінюєте фінансове забезпечення діяльності молодіжного центру?

Щодо аналізу відповідей з даного питання, варто зауважити, що 88% учасників опитування (10 820 анкет) у питанні №11 відповіли, що не співпрацювали із молодіжними центрами, в той час як у даному питанні оцінку з фінансового забезпечення було надано 7 497 особами. Таким чином, результати відповідей на питання №13 матимуть тут суттєву похибку, що безпосередньо впливає на точність результату.

Розділ VI Закону України «Про основні засади молодіжної політики» присвячений особливостям реалізації окремих прав молоді, зокрема:

- Правам на забезпечення житлом;
- Правам у сфері освіти;
- Правам у сферах культури, туризму, оздоровлення та відпочинку, фізичної культури і спорту;
- Правам у сфері охорони здоров'я;
- Підтримці молодих сімей, у тому числі тих, які перебувають у складних життєвих обставинах, та молодих осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- Підтримці обдарованої молоді;
- Гарантіям молоді у сфері зайнятості та підприємництва.

Таким чином, дослідження ефективності положень Закону має здійснюватися через аналіз рівня обізнаності громадян із гарантованими законом правами та практичними аспектами їх реалізації. З цією метою до учасників були поставлені такі питання:

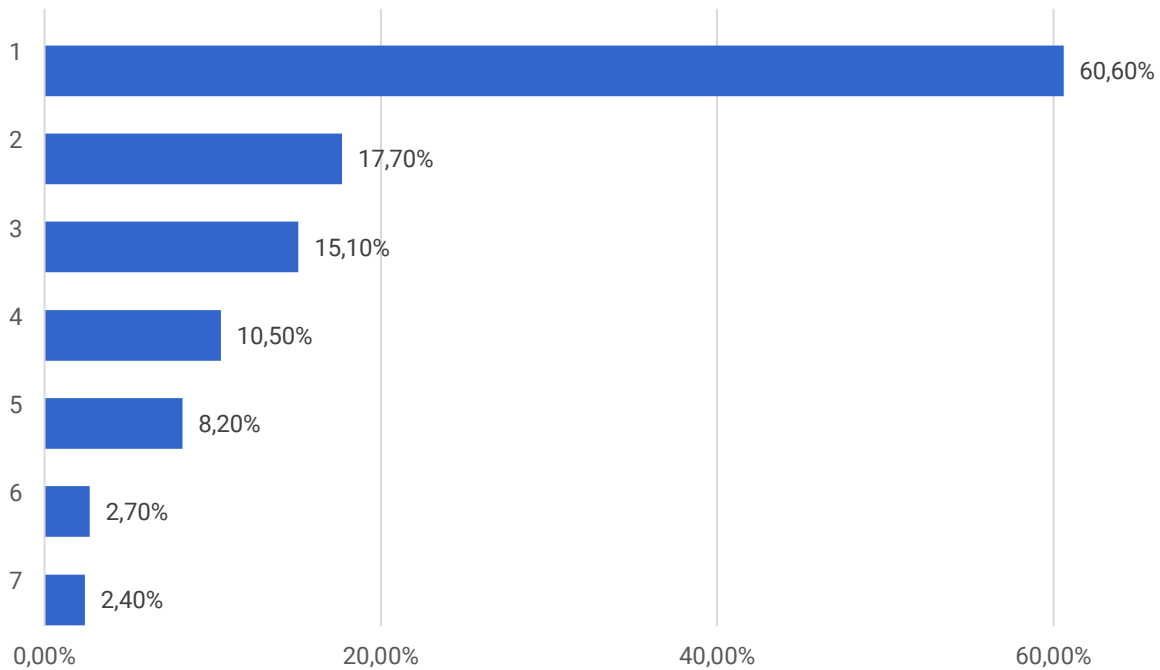
14. Про які права молоді, передбачені Законом України "Про основні засади молодіжної політики", Вам відомо? Можна обрати декілька відповідей.

15. Чи відомо Вам про особливості практичної реалізації наступних, передбачених Законом, прав молоді? Можна обрати декілька відповідей.

16. Чи звертались Ви із запитом про отримання пільгового довгострокового кредиту на будівництво житла за рахунок бюджетних коштів?

1 – Не звертався і не планую звертатись

2 – Ні, не звертався, оскільки відсутня необхідність у отриманні кредиту на житло

3 – Ні, не звертався з інших підстав

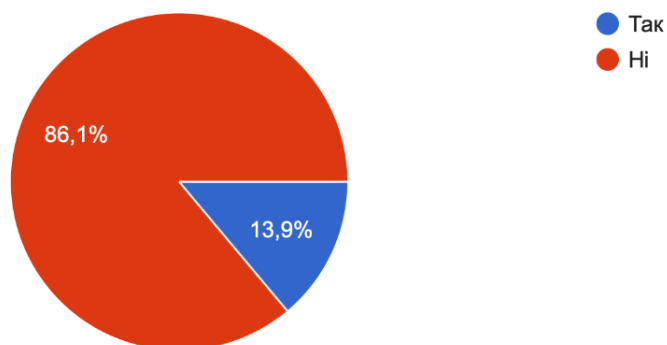
4 – Ні, не звертався, оскільки не обізнаний про наявність такого права та/або процедуру отримання пільгового кредиту

5 – Ні, не звертався, оскільки не вірю в реальність отримання кредиту

6 – Так, звертався і не отримав кредит

7 – Так, звертався і отримав кредит

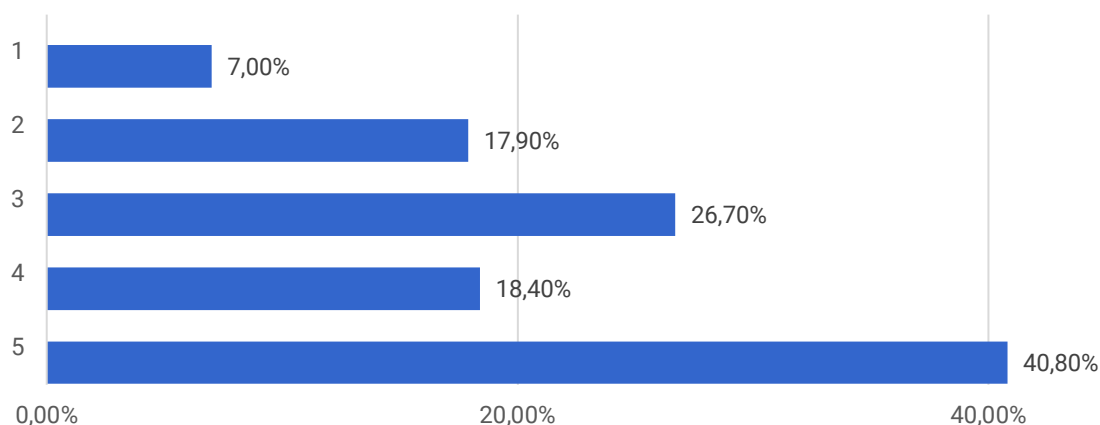
17. Чи реалізовували Ви право на отримання за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів пільгових довгострокових кредитів дл...країни, за різними формами здобуття освіти?

18. Як Ви вважаєте, чи є процедура отримання пільгового кредиту для здобуття освіти зрозумілою та чіткою?

19. Як Ви можете оцінити рівень державної підтримки обдарованої молоді в Україні?

1 – Рівень державної підтримки обдарованої молоді в Україні високий

2 – Рівень державної підтримки обдарованої молоді в Україні достатній

3 – Рівень державної підтримки обдарованої молоді в Україні задовільний

4 – Рівень державної підтримки обдарованої молоді в Україні незадовільний

5 – Не можу оцінити рівень державної підтримки обдарованої молоді в Україні

Як вбачається із результатів опитування, рівень обізнаності із практичними особливостями реалізації прав молоді є доволі низьким, що може свідчити про недостатню ефективність Закону в аспекті гарантування прав молоді у різних сферах. Однак варто зауважити, що 67% респондентів перебувають у віці від 14 до 17 років, що свідчить про відсутність нагальної необхідності, наприклад, у реалізації права на забезпечення житлом. Відповідний аспект стосується і питання щодо звернення за освітнім кредитом, проте учасники опитування не ознайомлені із відповідною процедурою та у індивідуальних відповідях повідомили про недовіру до механізму, через відсутність його прозорості та впорядкованості.

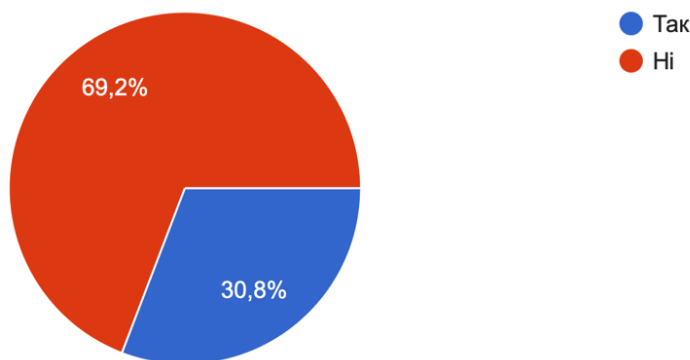
Крім того, незважаючи на те, що статтю 22 Закону передбачено особливі гарантії молоді у сфері зайнятості та підприємництва, зокрема забезпечення працездатній молоді першого робочого місця, під час опитування не вдалось встановити жодної особи, яка б

ефективно реалізувала відповідне положення Закону або була обізнана у практичних аспектах такого працевлаштування (питання 20). Також важливо відмітити, що назва статті 22 Закону сформульована некоректно, як «особливі гарантії молоді у сфері зайнятості та підприємництва», оскільки дана норма не надає жодних додаткових прав та гарантій молоді у сфері здійснення підприємницької діяльності.

Розділом III Закону передбачено правове регулювання створення та діяльності Українського молодіжного фонду – бюджетної установи, юридичної особи публічного права, уповноваженої Кабінетом Міністрів України здійснювати підтримку молодіжних проєктів та виконання окремих завдань молодіжної політики. Зокрема, серед основних завдань Фонду можна виділити експертний відбір молодіжних проєктів, надання грантів на їх реалізацію; моніторинг реалізації молодіжних проєктів; сприяння реалізації завдань молодіжної політики, розвитку інноваційних форм, методів та інструментів молодіжної роботи; співпраця з українськими та іноземними фізичними і юридичними особами приватної та державної форм власності; підтримка молодіжних та дитячих громадських об'єднань, інших суб'єктів молодіжної роботи тощо.

Український молодіжний фонд було створено 21 липня 2023 року, у зв'язку з чим було визначено доцільним поставити питання щодо створення та діяльності даної інституції.

21. Чи відомо Вам про створення Українського молодіжного фонду?

Як відображено на діаграмі, 69,2% респондентам не було відомо про створення такого Фонду.

Наступне питання (№22) мало на меті з'ясування очікувань і розуміння мети та доцільності створення Українського молодіжного фонду: як на Вашу думку, яка основна функція Українського молодіжного фонду?

З огляду на відкритий характер даного питання, серед відповідей було визначено найбільш розповсюджені:

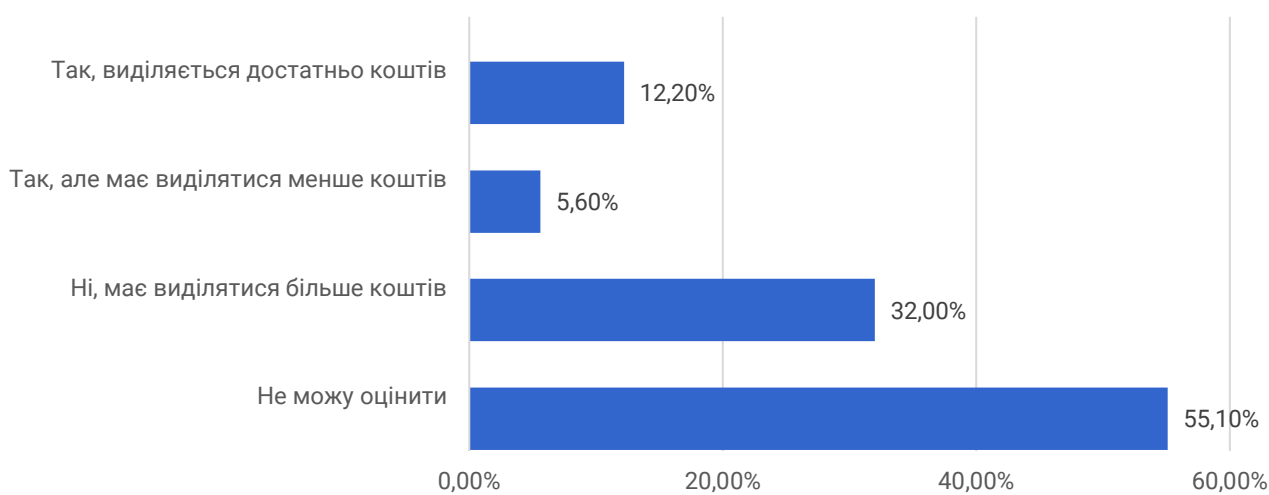
- Фінансування молодіжних проєктів, надання грантів;
- Створення умов для самореалізації та активного розвитку молоді;
- Підтримка обдарованої молоді;
- Формування свідомої, активної, національної спільноти молоді для управління та/або впливу на управління державними процесами;
- Підтримка та розвиток ініціатив, спрямованих на підвищення активності та участі молоді в громадському житті, розвиток їх лідерських навичок, а також підтримка проєктів, спрямованих на соціальний розвиток та самореалізацію молоді в Україні;
- Кадрова політика, реалізація заходів з працевлаштування та профорієнтації;
- Залучення молоді до процесів прийняття рішень та відновлення України;

- Підвищення соціального, економічного рівня молоді, залучення до активної участі у волонтерстві, розвиток необхідних навичок та компетенцій.

Близько 35% громадян відповіли про необізнаність із цілями та метою функціонування Українського молодіжного фонду. Незважаючи на це, у суспільстві присутнє розуміння основних завдань Фонду та доцільність його створення, однак також до діяльності даної інституції є великі сподівання щодо її ефективності.

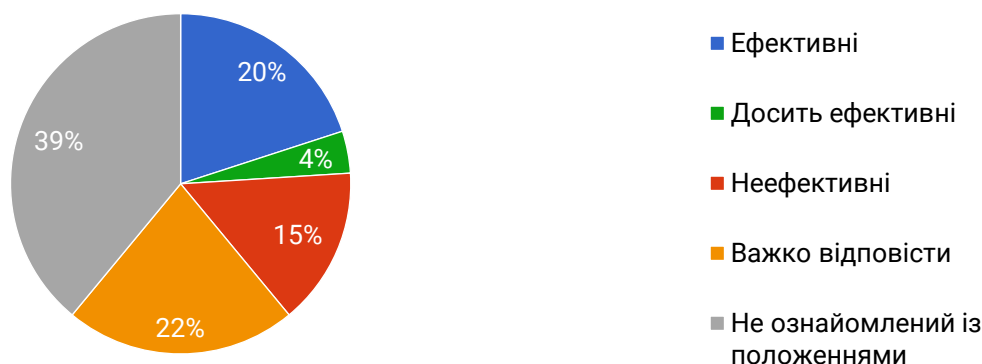
Наступні питання, передбачені відповідною анкетой, безпосередньо стосувались ефективності Закону та фінансового аспекту здійснення молодіжної політики.

23. Як на Вашу думку, чи достатньо коштів виділяється на фінансування молодіжної політики в Україні?

Так, на основі встановлених даних, можна дійти висновку, що 32% суспільства підтримує потребу посилення фінансування молодіжної політики, однак поруч із цим продовжує існувати проблема необізнаності учасників опитування із станом фінансування молодіжної політики в Україні.

24. Наскільки ефективними, на Вашу думку, є положення Закону України «Про основні засади молодіжної політики» з точки зору реалізації прав молоді?

Питання №24 мало відкритий характер з метою отримання відгуку учасників опитування щодо оцінки ефективності положень Закону. Окрім наведених результатів у відсотковому співвідношенні, респонденти, які надали позитивну відповідь щодо ефективності положень (відповіді «Ефективні» та «Досить ефективні»), зазначили, що ефективність та практична реалізація положень Закону підтверджується змінами, що відбулись в державі з моменту набрання чинності даного Закону, оскільки лише упродовж 2023 року в Україні з'явилося більше 100 нових молодіжних рад у різних регіонах. Крім того, незважаючи на запроваджений воєнний стан та активні бойові дії, кожного дня в Україні з'являються нові молодіжні та дитячі об'єднання.

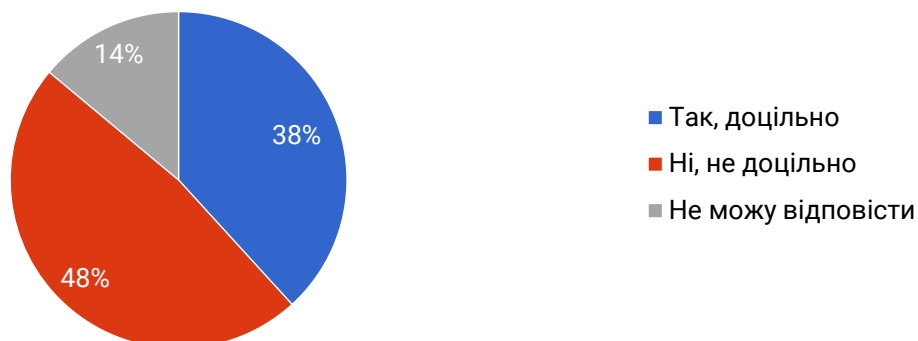
Також учасники опитування відмітили, що ухвалення Закону надає молодим громадянам, молодіжним та дитячим громадським об'єднанням широкий спектр інструментів для повноцінної партнерської участі у формуванні та реалізації молодіжної політики, створює законодавчі підстави для діяльності розгалуженої мережі молодіжних центрів, забезпечує вдосконалення підтримки проєктної діяльності суб'єктів молодіжної роботи.

На окрему увагу заслуговує думка щодо неефективності положень Закону, яку надали близько 15% респондентів. Так, учасниками опитування було висловлено занепокоєння, що наразі держава спрямовує свою діяльність та фінансування на оборонні потреби, пов'язані із повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України, не приділяючи достатньої уваги молодіжній політиці та забезпеченню прав молоді, що може призвести до посилення міграції молоді та виникненню проблем у повоєнній відбудові держави.

В свою чергу, наступне питання полягало в необхідності отримання відповіді про наявність або відсутність потреби у запровадженні нових заходів підтримки в секторі молодіжної політики, пов'язаних із повномасштабним вторгненням російської федерації (питання №25). Респондентам було надано можливість обрати декілька варіантів відповідей. З огляду на кількість отриманих відповідей, доцільним є таке висвітлення результатів:

- Так, існує потреба у запровадженні заходів підтримки молодих людей, які зазнали будь-якої фізичної та моральної шкоди внаслідок подій, пов'язаних із повномасштабним вторгненням – 6283 відповіді;
- Так, існує потреба у запровадженні заходів підтримки молодих людей, які отримали інвалідність внаслідок подій, пов'язаних із повномасштабним вторгненням – 4491 відповідь;
- Так, існує потреба у запровадженні заходів підтримки молоді, спрямованих на повернення молодих людей, які виїхали за кордон з моменту запровадження воєнного стану – 2276 відповідей;
- Так, існує потреба у запровадженні заходів підтримки молоді, спрямованих на запобігання відтоку молодих людей за кордон – 2108 відповідей;
- Так, існує потреба у запровадженні заходів, спрямованих на психологічну підтримку молоді – 3490 відповідей;
- Так, існує потреба у запровадженні заходів підтримки молоді, спрямованих на проведення навчальних тренінгів з безпеки (мінної безпеки, надання першої медичної допомоги тощо) – 2872 відповіді;
- Так, існує потреба у запровадженні усіх вище перелічених заходів підтримки молоді – 3069 відповідей;
- Ні, потреба у запровадженні нових заходів підтримки молоді відсутня – 1875 відповідей.

26. Як Ви вважаєте, чи є доцільним в умовах воєнного стану спрямування коштів державного та місцевого бюджетів на надання грантів суб'єктам молодіжної роботи, утримання та функціонування Українського молодіжного фонду тощо?

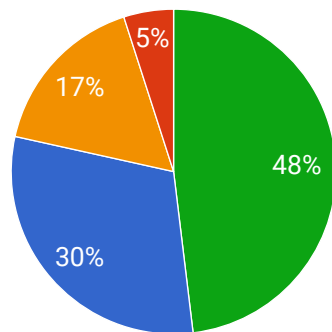
З метою ілюстрування відповідної діаграми до питання №26, варто зазначити таке. Обрання учасниками відповіді щодо недоцільності спрямування в умовах воєнного стану коштів державного та місцевого бюджетів на надання грантів суб'єктам молодіжної роботи, утримання та функціонування Українського молодіжного фонду тощо, супроводжується запитом суспільства на спрямування коштів державного та місцевих бюджетів на оборонні потреби (закупівля боєприпасів, снарядів, військової форми, зброї, харчування та фінансування військових тощо). Також поширеною є думка щодо необхідності залучення міжнародної допомоги для надання грантів та підтримки суб'єктів молодіжної політики в Україні, зокрема, певні респонденти під час надання відповідей на інші питання, зазначали про позитивний досвід отримання коштів на здійснення заходів з молодіжної політики від міжнародних партнерів та донорів.

Водночас прихильники відповіді щодо доцільності спрямування коштів державного та місцевого бюджетів на надання грантів суб'єктам молодіжної роботи, утримання та функціонування Українського молодіжного фонду тощо, переконані, що відсутність такого фінансування призведе до посилення міграції молоді, обрання закладів вищої освіти за кордоном, трудової міграції тощо.

27. Як на Вашу думку, яким особам та організаціям мають надаватись бюджетні гранти у сфері молодіжної політики?

28. Чи вважаєте Ви доцільним надання інституційної підтримки (цільової допомоги у вигляді коштів або майна, що надається молодіжним/дитячим громадським об'єднанням на реалізацію молодіжних проєктів, для забезпечення їх інституційного розвитку у формі фіна

- Так, інституційна підтримка має надаватись усім суб'єктам, що здійснюють діяльність у сфері молодіжної політики
- Так, але лише молодіжним та дитячим громадським об'єднанням, які надають волонтерську допомогу Збройним силам України та громадянам, які постраждали від російської агресії, навчають дітей та молодь навичкам дій у надзвичайних та небезпечних ситуаціях
- Ні, лише після закінчення дії воєнного стану
- Вважаю, що інституційна підтримка не потрібна взагалі

Також кожен респондент мав змогу зазначити й про інші, не згадані в переліку аспекти, які вважав важливими, заповнивши відповідь на питання №29 щодо надання будь-якої додаткової інформації. Більшість учасників утримались від надання інформації поза межами опитування.

Однак варто згадати, що проведення даного опитування стосувалось і аналізу проблеми фінансування заходів у сфері молодіжної політики та реалізації прав молоді, з якою зіштовхнулася держава, в першу чергу, через масштабну збройну агресію російської федерації проти України та обмеженість фінансових ресурсів. Таким чином, з точки зору оцінки ефективності положень Закону перед законодавцем та суспільством постало питання фінансової спроможності із реалізації норм Закону на практиці, зокрема щодо надання підтримки молодіжних ініціатив, розвитку молодіжної інфраструктури, надання грантів на реалізацію молодіжних проєктів, створення житлових програм, надання кредитів на навчання тощо.

Таким чином, у питанні №29, але не обмежуючись ним, великою кількістю учасників було зауважено про необхідність спрямування коштів державного та місцевих бюджетів на фінансування оборонних потреб з метою захисту України від військової агресії російської федерації. Однак, поруч із цим, респонденти наголошували на важливості заходів підтримки молоді з огляду на проблему міграції молодих людей за кордон, оскільки відсутність будь-яких механізмів, в тому числі фінансово-кредитних, розроблених для реалізації прав молоді лише посилює цю проблему.

Крім того, окремі пропозиції можуть бути взяті до уваги Комітетом під час проведення оцінки ефективності Закону, а також профільним міністерством:

- Необхідність розроблення спеціальних програм із повернення молоді, яка мігрувала за кордон, в тому числі у зв'язку із повномасштабним вторгненням російської федерації;
- Розроблення зрозумілої та прозорої процедури надання грантів та кредитів для молоді та молодіжних ініціатив;
- З урахуванням запровадження воєнного стану, військовими діями на території України та наслідками повномасштабного вторгнення російської федерації,

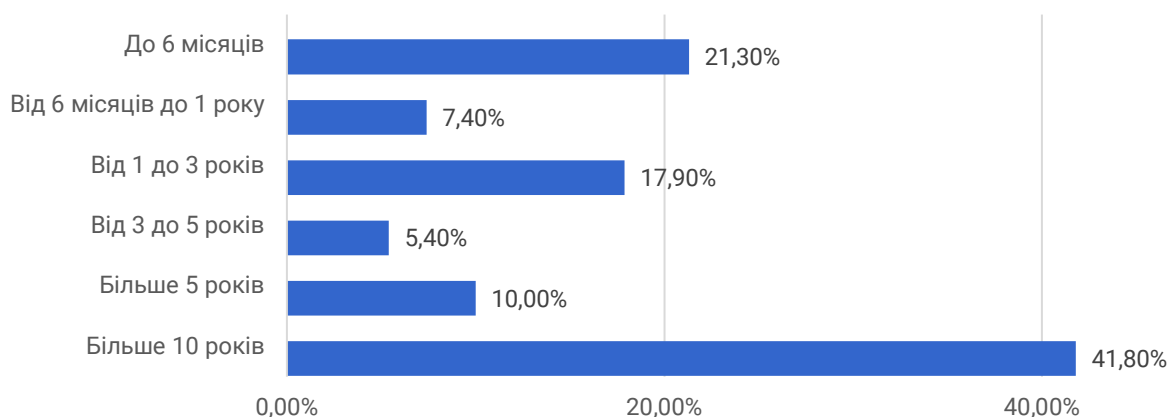
державою мають бути розроблені додаткові заходи підтримки молоді з надання психологічної допомоги молодим людям;

- Розроблення спеціальних програм та приділення уваги шкільному (учнівському) самоврядування з метою розвитку соціальної активності та відповідальності учнів;
- Запровадження нових заходів підтримки для молодих людей, які втратили батьків та близьких родичів у зв'язку із повномасштабним вторгненням російської федерації.

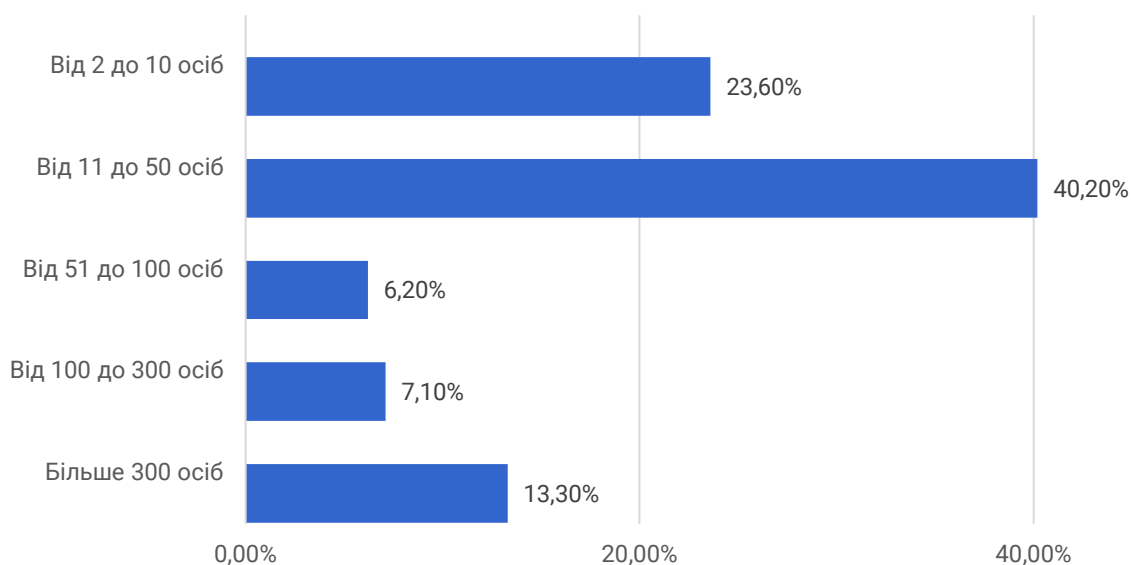
2.2. Узагальнені результати відповідей суб'єктів молодіжної роботи

Однією із основних цілей прийняття Закону України «Про основні засади молодіжної політики» було сприяння розвитку молодіжних та дитячих громадських об'єднань, молодіжних центрів, молодіжних рад тощо, посилення їхньої ролі у процесі соціалізації молоді. Отже, не менш важливим в аспекті дослідження ефективності положень Закону, є дослідження думки суб'єктів молодіжної роботи, зокрема й інформації про особливості діяльності таких суб'єктів (період здійснення ними діяльності, кількість учасників, напрямки діяльності).

6. Як давно організація, яку Ви представляєте, здійснює свою діяльність на території України?

8. Скільки членів входить до складу Вашої організації (у разі наявності фіксованого членства)?

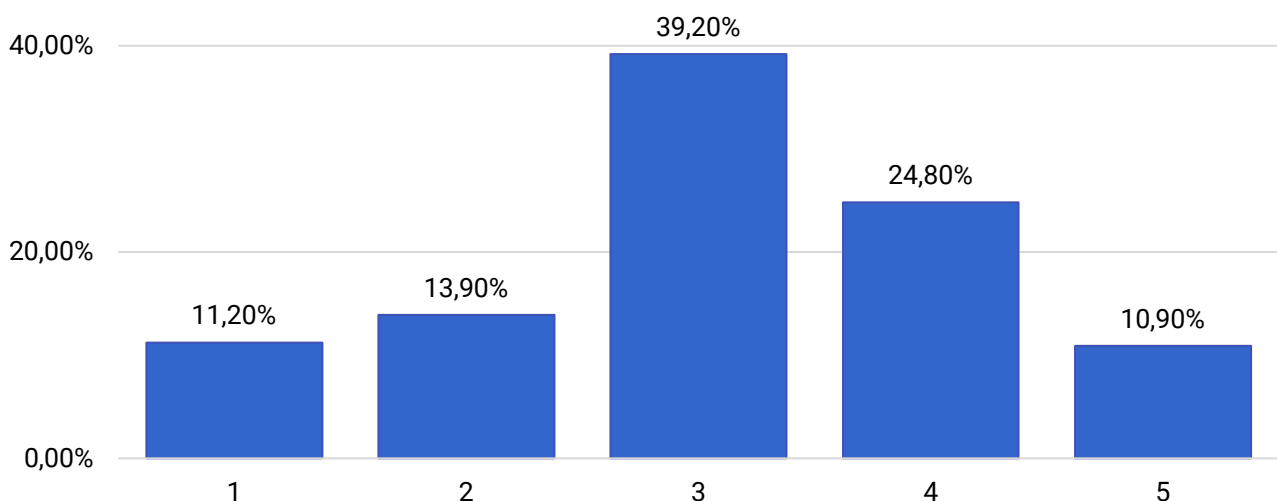

Щодо основних напрямків діяльності суб'єктів молодіжної роботи, серед відповідей учасників опитування можна виділити такі:

- Національно-патріотичне виховання, сприяння утвердженню української національної та громадянської ідентичності;
- Естетичне виховання молоді, пропаганда усіх видів аматорського мистецтва, народної культури та змістовного відпочинку;
- Сприяння соціалізації та самореалізації молоді, реалізація її творчого потенціалу;
- Розвиток учнівського та/або студентського самоврядування;
- Правова освіта;
- Підтримка обдарованої молоді;
- Організації дозвілля та заходів з неформальної освіти для молоді;
- Надання психологічної підтримки молоді;
- Сприяння розвитку волонтерства серед молоді;
- Сприяння участі молоді у процесі розроблення, прийняття рішень ради та її посадових осіб щодо вирішення питань місцевого значення у молодіжній сфері та контролю за їх виконанням;
- Залучення молоді до вирішення питань соціально-економічного, політичного та культурного життя територіальної громади шляхом участі у розробці та виконанні місцевих програм у молодіжній сфері;
- Сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів; створення різноманітних студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами; організація співробітництва зі студентами інших навчальних закладів і молодіжними організаціями.

Традиційним для даного моніторингу ефективності Закону є питання щодо ознайомленості із положеннями Закону України «Про основні засади молодіжної політики», відповідно до якого респондентам запропоновано визначити рівень своєї обізнаності за шкалою від 1 до 5, де 1 – Зовсім не ознайомлений, 2 – Недостатньо ознайомлений, 3 – Частково ознайомлений, 4 – Достатньо добре ознайомлений, 5 – Добре ознайомлений.

10. Наскільки добре Ви ознайомлені із положеннями Закону України "Про основні засади молодіжної політики" та особливостями реалізації
5 - Добре ознайомлений

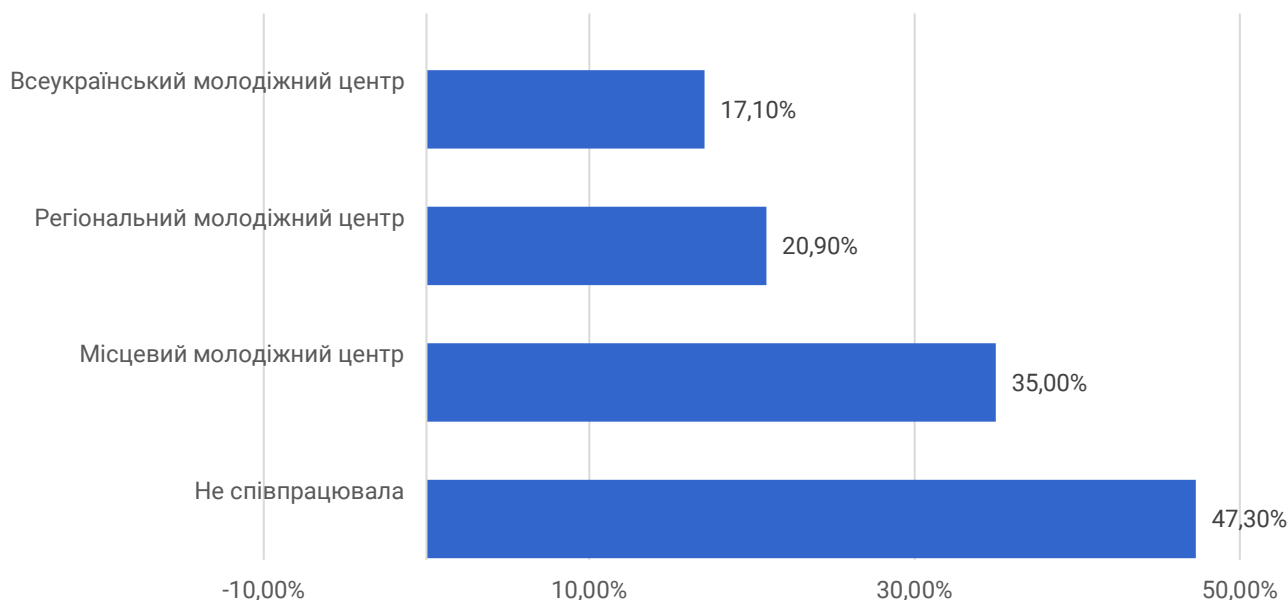
У даному випадку можна спостерігати позитивну тенденцію, оскільки більшість учасників опитування оцінили рівень ознайомленості із положеннями Закону як частковий або достатньо добрий.

Крім того, суб'єктам молодіжної роботи було запропоновано надати власні міркування щодо того, чи вирішив Закон України «Про основні засади молодіжної політики» ті проблеми молодіжної політики, які існували до його прийняття (питання №11). Загалом, варто відмітити схвальний фідбек респондентів щодо ухваленого Закону, а саме запровадження ним широкого спектру інструментів для участі суб'єктів молодіжної роботи у формуванні та реалізації молодіжної політики. Серед позитивних моментів було підмічено надання визначень основним поняттям, закріплення обов'язків держави у сфері молодіжної політики, створення певних інституційних механізмів реалізації молодіжної політики, надання Законом розуміння та завдань молодіжної роботи, підвищення активності молоді у регіоні тощо.

Водночас учасниками опитування було також зазначено про певні практичні проблеми: недостатнє фінансування молодіжних програм, відсутність системного підходу до роботи з молоддю на місцевому рівні, невідповідність пріоритетів молодіжної політики до реальних потреб молоді, кадрові проблеми, відсутність взаємодії депутатського корпусу із громадянами, представниками студентського самоврядування.

Також варто звернути увагу на практичні аспекти діяльності суб'єктів молодіжної роботи та їх взаємодію, в тому числі із місцевими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування:

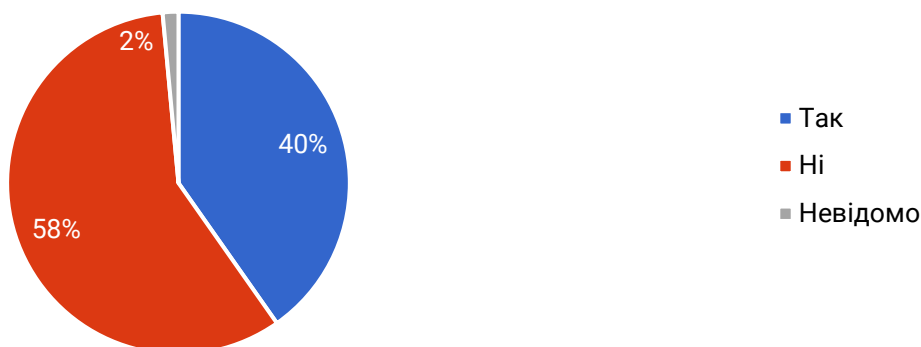
12. Чи співпрацювала Ваша організація з наступними молодіжними центрами?

13. Чи надавала організація, яку Ви представляєте, пропозиції, висновки та/або рекомендації щодо питань формування та реалізації молодіжної політики протягом останніх трьох років, але не раніше прийняття Закону України "Про основні засади молодіжної політики"?

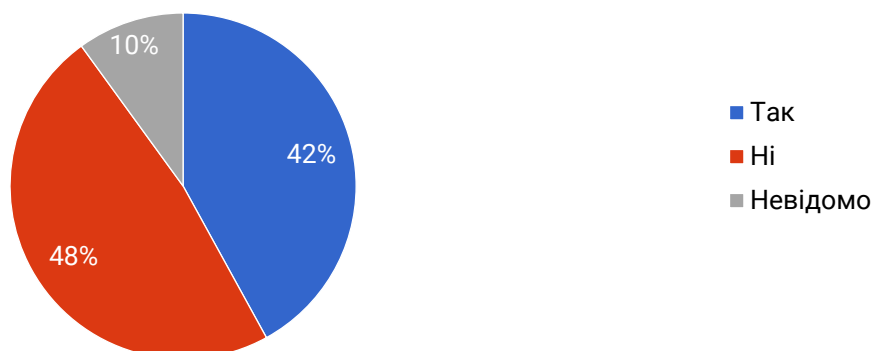

14. Чи входять представники Вашої організації до складу молодіжних рад при місцевих органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування?

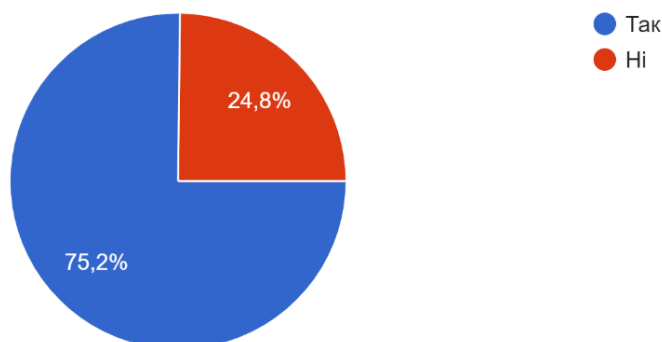
Відповідне питання залишилось, в силу певних обставин, поза увагою респондентів, оскільки було отримано близько 100 відповідей з 689.

15. Чи брала участь організація, яку Ви представляєте, разом із молодіжною радою у визначенні пріоритетів молодіжної політики на регіональному та/або місцевому рівнях?

Отже, з огляду на вищевикладене, можна дійти висновку, що суб'єкти молодіжної роботи наразі перебувають на шляху становлення активної взаємодії із молодіжними центрами, а також намагаються за можливості брати участь у визначенні пріоритетів молодіжної політики та діяльності молодіжних рад.

16. Чи вважаєте Ви доцільним створення Національної ради з питань молоді до завершення дії воєнного стану:

Також суб'єктам молодіжної роботи було запропоновано оцінити ефективність реалізації молодіжної політики на національному, регіональному та місцевому рівнях (питання №17). Формулювання даного питання у відкритому форматі надало змогу отримати низку важливих висновків.

Перш за все, оцінка ефективності реалізації молодіжної політики на місцевому рівні є неоднорідною. Однією групою респондентів було надано інформацію щодо позитивних тенденцій, про що свідчили налагоджені зв'язки та співпраця між різноманітними суб'єктами молодіжної роботи, місцевою владою та профільним управлінням сім'ї, молодіжної політики та захисту дітей, наявність підтримки від USAID, IREX, ГО «Молодіжна платформа», ГО «Youth Up» та інших грантодавців, особливо щодо неформальної освіти та консультацій. Водночас існують варіації на регіональному та місцевому рівнях, де можливість доступу до ресурсів та послуг може бути нерівномірною. Так, інша група учасників опитування повідомила про проблему кадрів, несприятливу в аспекті здійснення молодіжної політики ситуацію в селах (відтік молоді до великих міст, незацікавленість у здійсненні заходів з молодіжної політики, стереотипне мислення, опір місцевої влади тощо), несерйозне сприйняття молоддю молодіжної роботи та її важливості, брак фінансування та інших ресурсів.

Національний рівень реалізації молодіжної політики сприймається суб'єктами молодіжної політики надзвичайно позитивно, респонденти зазначили про важливість затвердження нормативно-правових актів, які впорядковують молодіжну роботу, покращення ситуації із розвитком молодіжної політики у державі. Проте, також було відмічено, що у профільному міністерстві не вистачає ресурсів, зокрема й людських, для якісної реалізації ініціатив у сфері молодіжної політики. Як приклад було наведено телеграм-канал Міністерства молоді та спорту України – 90% стрічки складають новини про спорт, а інформування про молодіжну політику відсутні.

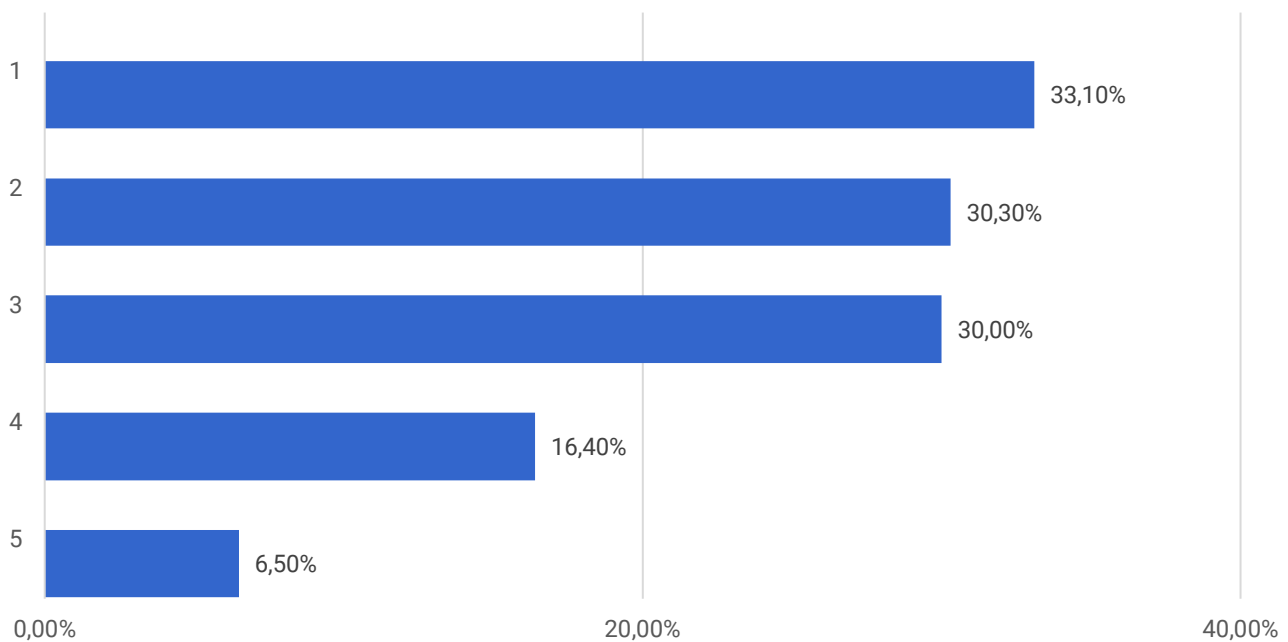
Також варто окремо виділити проблему недостатньої популяризації молодіжної роботи та молодіжної політики серед представників молоді, відсутність мотивації та, як наслідок, відсутність активної участі молоді у суспільному житті. Багатьом громадам, особливо сільським, не вистачає спроможності якісно працювати з молоддю. Як вирішення проблеми було запропоновано створення вузлових осередків – громади, які мають позитивні напрацювання, можуть стати своєрідними ресурсними центрами у своїх регіонах

(для оточуючих громад). Такі молодіжні осередки мали б претендувати на більшу матеріальну підтримку, що могло б стати додатковим стимулом для розвитку. Глобальній інформаційній кампанії протиставляється низький рівень ресурсів для місцевої роботи (відсутність офіційних посад, приміщень, забезпечення роботи молодіжних організацій).

Не менш важливим у дослідженні ефективності положень Закону є аналіз проблемних аспектів, з якими зіштовхуються суб'єкти молодіжної роботи під час своєї діяльності, включно із етапом створення (питання №18). Так, учасники опитування виділили такі основні проблеми:

- Відсутність приміщення;
- Проблема залучення молоді;
- Бойові дії на території громади, окупація;
- Недостатність фінансування;
- Відсутність підтримки з боку ОДВ та ОМС;
- Відтік молоді у великі міста;
- Корупція.

19. Які основні джерела фінансування діяльності організації, яку Ви представляєте?

1 – Кошти місцевого бюджету

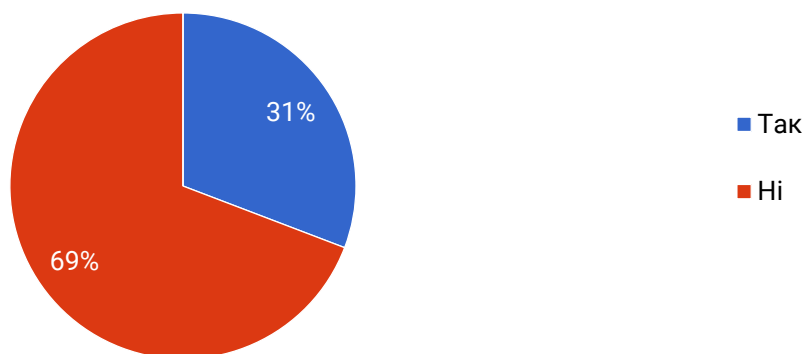
2 – Кошти державного бюджету

3 – Добровільні внески фізичних та/або юридичних осіб

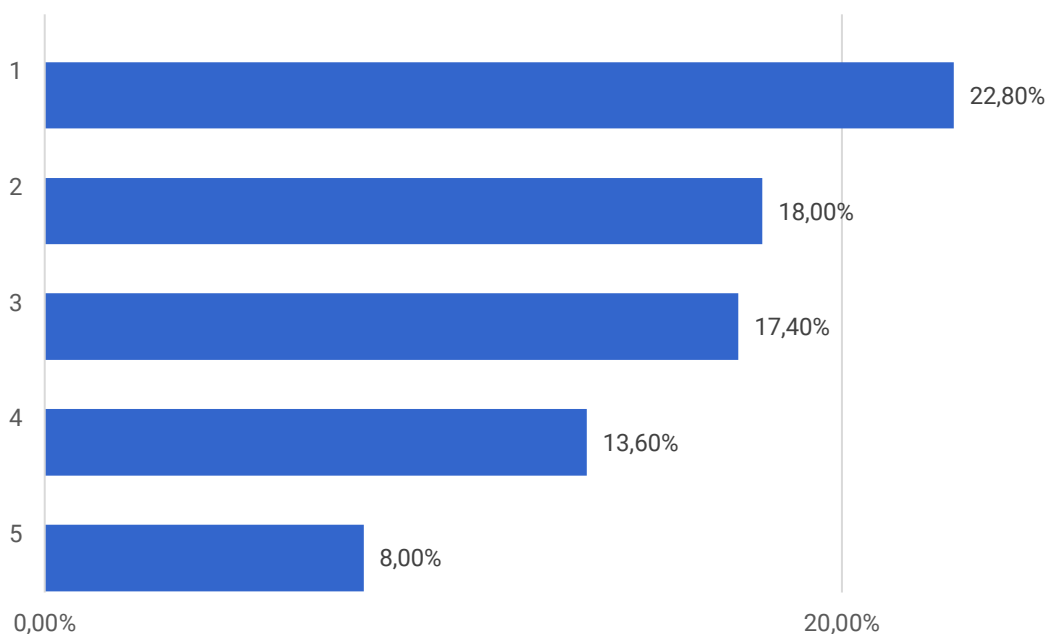
4 – Добровільні внески міжнародних фінансових та інших організацій (у т. ч. цільові гранти)

5 – Добровільні внески урядів, агентств та установ іноземних держав

20. Чи отримувала організація, яку Ви представляєте, гранти на реалізацію молодіжних проектів?

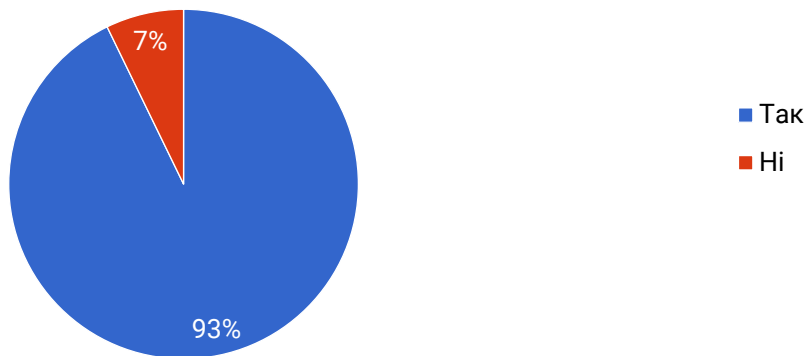

21. Якщо організацією, яку Ви представляєте, було отримано гранти, з якого джерела дані гранти було профінансовано:

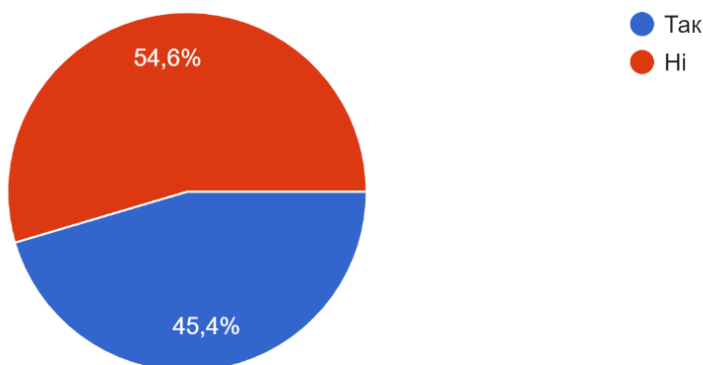
- 1 – Добровільні внески міжнародних фінансових та інших організацій (в т.ч. цільові гранти)
- 2 – Кошти державного бюджету
- 3 – Кошти місцевого бюджету
- 4 – Добровільні внески фізичних та/або юридичних осіб
- 5 – Добровільні внески урядів, агентств та установ іноземних держав

22. Як на Вашу думку, чи вплинуло на можливості фінансування молодіжної політики повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну?

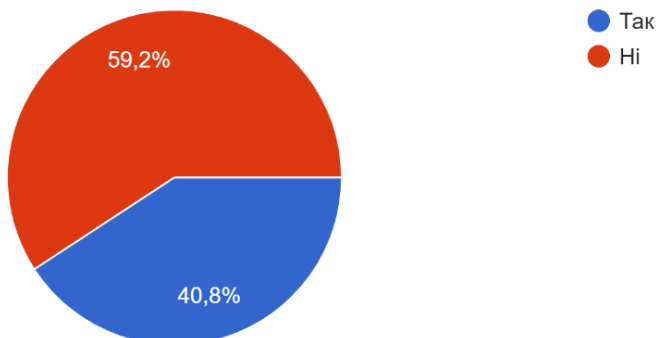

В розрізі даного питання варто відмітити, що незважаючи на однотайність думки суб'єктів молодіжної роботи щодо суттєвого впливу війни на можливості фінансування молодіжної політики, опитані відмітили як зменшення обсягів фінансування через спрямування коштів на оборонні потреби, так і збільшення фінансування (в першу чергу за рахунок допомоги міжнародних партнерів та донорів) та підвищення уваги до певних громад і організацій.

23. Чи утворювала організація, яку Ви представляєте, молодіжні простори?

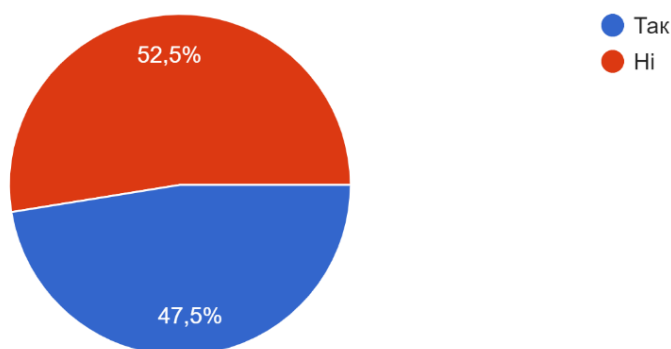
24. Чи здійснювала організація, яку Ви представляєте, підготовку молодіжних працівників?

Взявши до уваги той факт, що 45,4% респондентів утворювали молодіжні простори, а 40,8% здійснювали підготовку молодіжних працівників, можна дійти висновку про ефективність відповідних положень Закону.

У розділі із результатами опитування фізичних осіб віком від 14 до 35 років було розроблено декілька питань щодо створення та функціонування Українського молодіжного фонду. З огляду на те, що відповідний Фонд наділений повноваженнями здійснювати відбір молодіжних проєктів, надавати гранти на їх реалізацію, сприяти розвитку інноваційних форм, методів та інструментів молодіжної роботи, а також реалізації завдань молодіжної політики, важливим є отримання думки суб'єктів молодіжної роботи щодо новоствореної організації.

25. Чи відомо Вам про створення Українського молодіжного фонду?

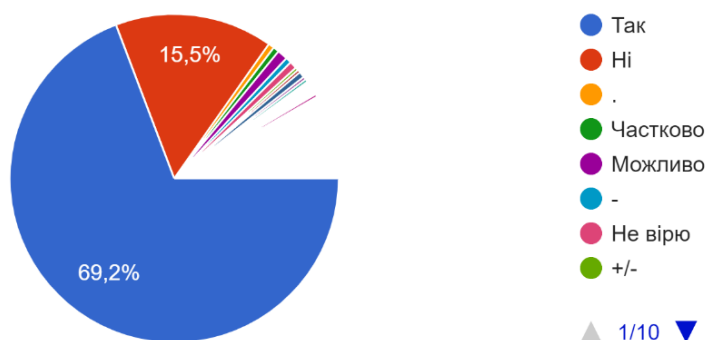
Наступне питання мало на меті з'ясувати розуміння завдань та доцільності створення Українського молодіжного фонду: в чому, на Вашу думку, полягають основні завдання Українського молодіжного фонду? (питання №26).

З огляду на відкритий характер даного питання, серед відповідей було визначено найбільш розповсюджені:

- Здійснення підтримки молодіжних проєктів, в тому числі фінансової;
- Експертний відбір молодіжних проєктів, надання грантів на їх реалізацію, моніторинг реалізації молодіжних проєктів;
- Стимулювання зайнятості молоді (працевлаштування та підприємництво), формування громадянської активності, культурний розвиток;
- Підтримка та розвиток ініціатив молоді, сприяння освіті та культурному обміну, а також формування позитивного впливу на суспільство через активну участь молоді в різних сферах життя;
- Залучення молоді до волонтерства;
- Підтримка молодіжних громадських організацій;
- Заохочення молоді до громадської діяльності;

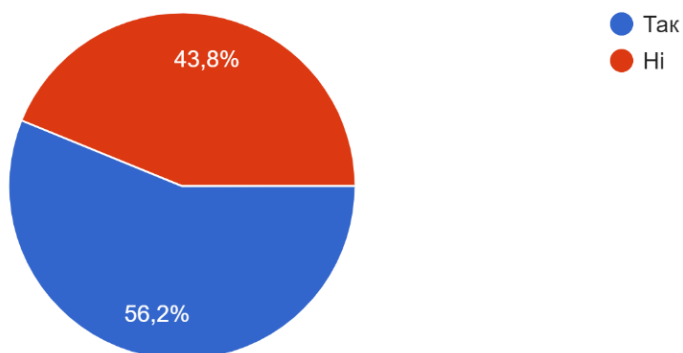
Однак, варто також зауважити, що 52,5% учасників опитування не обізнані про створення Українського молодіжного фонду, що впливає і на результат опитування щодо завдань Фонду – близько 40% респондентів повідомили, що не можуть надати відповідну інформацію.

27. Чи вірите Ви, що Український молодіжний фонд буде здійснювати ефективну підтримку молодіжних проєктів та реалізовувати молодіжну політику в інтересах молоді?

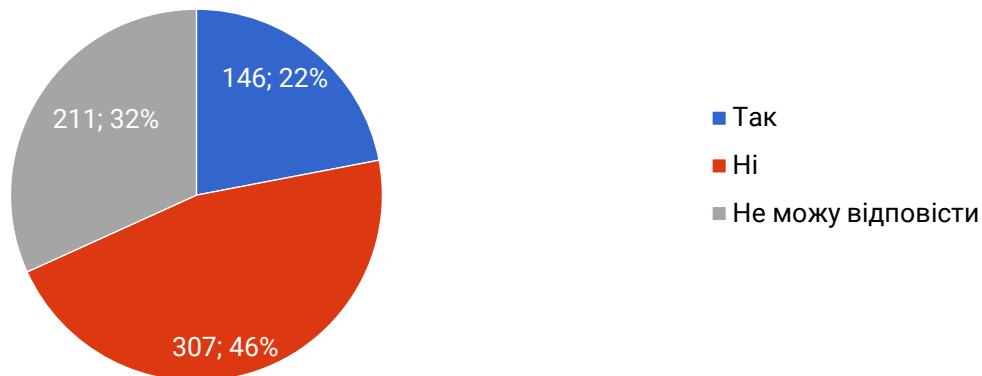
Відповідне питання передбачало можливість обрати із запропонованих відповідей (так або ні), або надати власну. 69,2% респондентів висловлюють довіру до діяльності Українського молодіжного фонду з ефективною підтримки молодіжних проєктів та реалізації молодіжної політики. Також, близько 15% учасників опитування не змогли надати відповіді на дане питання, оскільки очікують початку роботи Українського молодіжного фонду.

28. Чи плануєте Ви звертатись до Українського молодіжного фонду з метою отримання гранту на реалізацію молодіжних проєктів?

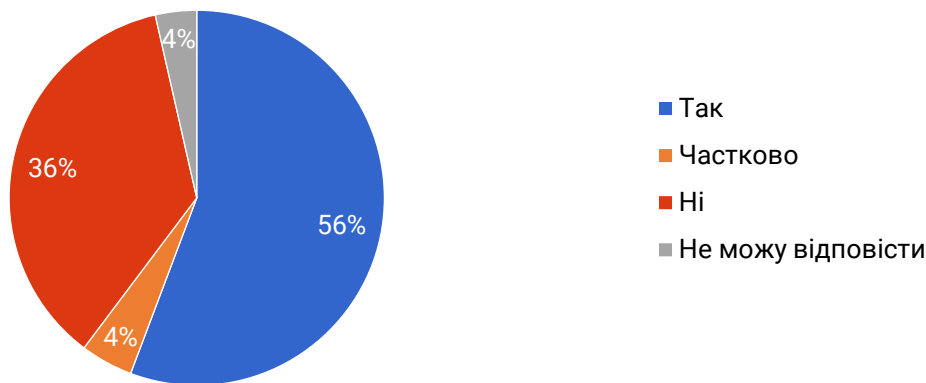
Окрему увагу варто присвятити результатам опитування щодо ефективності положень Закону в аспекті фінансування та фінансової підтримки.

29. Як на Вашу думку, чи достатньо коштів виділяється на фінансування молодіжної політики в Україні?

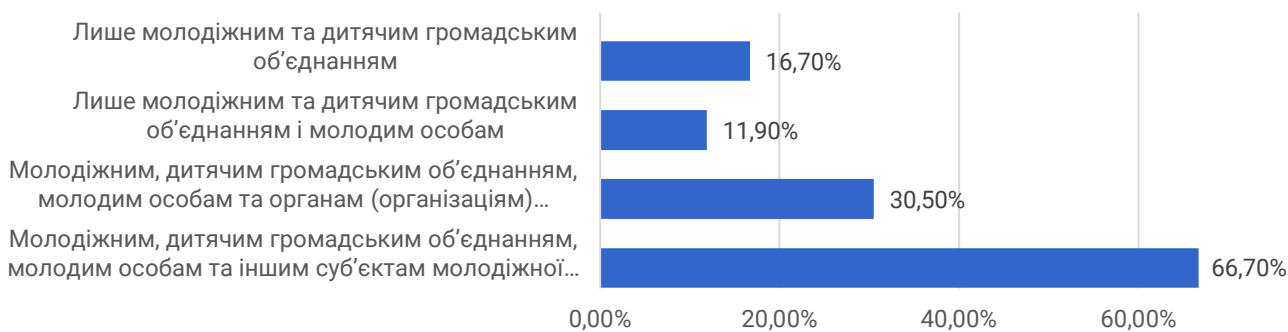
Так, респонденти, визнаючи достатність фінансування молодіжної політики в Україні, зауважували, що наразі вважають фінансування достатнім з огляду на воєнний стан та спрямування коштів державного і місцевого бюджетів на потреби оборони. Після закінчення війни респонденти очікують збільшення фінансування молодіжної політики та перенесення уваги на молодь та забезпечення її прав.

30. Як Ви вважаєте, чи є доцільним в умовах воєнного стану спрямування коштів державного та місцевого бюджетів на надання грантів суб'єктам молодіжної роботи, утримання та функціонування Українського молодіжного фонду тощо?

Як вбачається із відповідей на дане питання, суб'єкти молодіжної роботи вважають важливим спрямування коштів державного та місцевого бюджетів на надання грантів суб'єктам молодіжної роботи, оскільки, по-перше, молодь дуже часто звертається із реалізацією ідей, які відповідають умовам часу, по-друге, саме молодь братиме безпосередню участь у післявоєнній відбудові, а також даний фінансовий механізм є важливим засобом зміцнення громадянського суспільства, підтримки молоді в умовах викликів та сприятиме сталому розвитку держави.

31. Як на Вашу думку, яким особам та організаціям мають надаватися бюджетні гранти у сфері молодіжної політики?

1 – Лише молодіжним та дитячим громадським об'єднанням

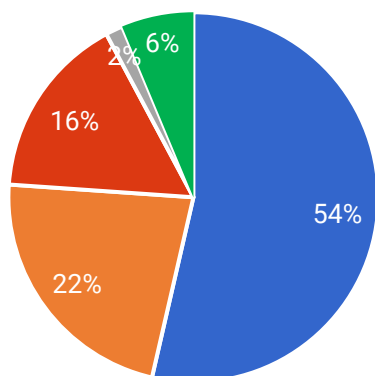
2 – Лише молодіжним та дитячим громадським об'єднанням і молодим особам

3 – Молодіжним, дитячим громадським об'єднанням, молодим особам та органам (організаціям) учнівського та студентського самоврядування

4 – Молодіжним, дитячим громадським об'єднанням, молодим особам та іншим суб'єктам молодіжної роботи (фізичним особам-підприємцям, молодіжним радам, молодіжним центрам, молодіжним працівникам, радникам з питань молоді, органам (організаціям) учнівського та студентського самоврядування, благодійним організаціям, неформальним молодіжним об'єднанням).

В межах даного питання більшість опитаних (66,7%) підтримали думку про те, що молодіжним, дитячим громадським об'єднанням, молодим особам та іншим суб'єктам молодіжної роботи (фізичним особам-підприємцям, молодіжним радам, молодіжним центрам, молодіжним працівникам, радникам з питань молоді, органам (організаціям) учнівського та студентського самоврядування, благодійним організаціям, неформальним молодіжним об'єднанням) мають надаватись бюджетні гранти у сфері молодіжної політики.

32. Чи вважаєте Ви доцільним надання інституційної підтримки (цільової допомоги у вигляді коштів або майна, що надається молодіжним/дитячим громадським об'єднанням на реалізацію молодіжних проектів, для забезпечення їх інституційного розвитку у формі фінансування витрат на розвиток матеріально-технічної бази, навчання, підвищення кваліфікації, оплати праці працівників у рамках завдань молодіжної політики у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України) під час дії воєнного стану:

- Так, інституційна підтримка має надаватись усім суб'єктам, що здійснюють діяльність у сфері молодіжної політик
- Так, але лише молодіжним та дитячим громадським об'єднанням, які надають волонтерську допомогу Збройним силам України та громадянам, які постраждали від російської агресії, навчають дітей та молодь навичкам дій у надзвичайних та небезпечних ситуаціях
- Ні, лише після закінчення дії воєнного стану
- Вважаю, що інституційна підтримка не потрібна взагалі
- Не можу відповісти

Відповідне питання передбачало можливість обрання учасниками опитування однієї із запропонованих відповідей або надання своєї. 53,6% респондентів зазначили про те, що інституційна підтримка має надаватись усім суб'єктам, що здійснюють діяльність у сфері молодіжної політики, 22,5% наполягають на наданні інституційної підтримки лише молодіжним та дитячим громадським об'єднанням, які надають волонтерську допомогу Збройним силам України та громадянам, які постраждали від російської агресії, навчають дітей та молодь навичкам дій у надзвичайних та небезпечних ситуаціях. Близько 10% опитаних зазначили, що не можуть надати відповідь на дане питання.

Також кожен респондент мав змогу зазначити й про інші, не згадані в переліку аспекти, які вважав важливими, заповнивши відповідь на питання №33 щодо надання будь-якої додаткової інформації. Більшість учасників утримались від надання інформації поза межами опитування. Однак окремі пропозиції можуть бути враховані Комітетом під час проведення оцінки ефективності Закону, а також профільним міністерством:

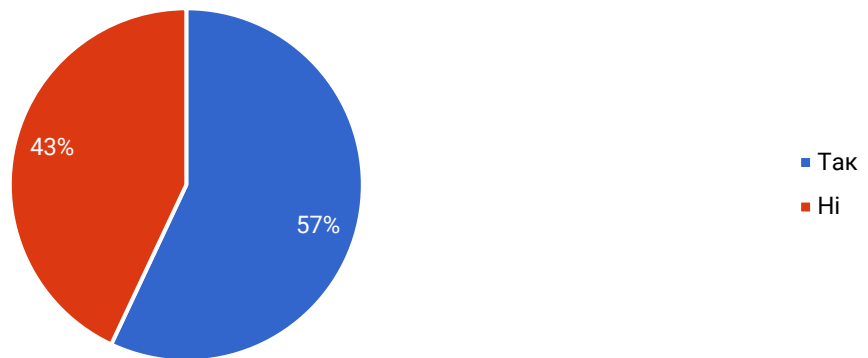
- Внесення змін до Закону в частині встановлення обов'язку органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади зі створення робочих місць для молодіжних працівників з прив'язкою до кількості молоді у громаді;
- Розробити механізми залучення молоді до волонтерської діяльності та відновлення України у післявоєнний період;
- Переглянути Наказ Міністерства молоді та спорту України від 03.03.2016 року №808 «Про затвердження Порядку реалізації програм, проєктів та проведення заходів державної політики у молодіжній сфері та сфері національно-патріотичного виховання» з огляду на втрату ним актуальності;
- Окремі фінансово-кредитні механізми реалізації прав молоді та отримання підтримки мають бути впорядкованими, прозорими і зрозумілими для молоді;
- Активне залучення до реалізації заходів у сфері молодіжної політики не лише з боку Міністерства молоді та спорту України, а також Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури та інформаційної політики України, Міністерства соціальної політики України (проведення спільних заходів, укладення меморандумів тощо);
- Проведення роз'яснювальної роботи в аспекті розвитку та здійснення заходів у сфері молодіжної політики із очільниками громад;
- Запровадити процедуру менторства та КРІ² для органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади з метою відслідковування успішності створення та функціонування молодіжних рад та сприяння участі молоді у громадському, політичному, соціально-економічному, культурному житті суспільства;
- Збільшення фінансування та підтримки розвитку спорту, створення спортивної інфраструктури для молоді;
- Збільшення державного фінансування освіти для молоді, забезпечення гарантії доступної освіти;
- В аспекті функціонування Національної ради з питань молоді, після створення даної структури необхідно періодично проводити дослідження ефективності її діяльності, оскільки створення чергового неефективного органу негативно відобразиться на молодіжній політиці України.

²КРІ – ключові показники ефективності

2.3. Узагальнені результати відповідей органів державної влади та органів місцевого самоврядування

Статтею 9 Закону України «Про основні засади молодіжної політики» передбачено повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері молодіжної політики. З метою встановлення ефективності положень Закону та отримання інформації щодо реалізації визначених Законом повноважень, учасникам опитування були поставлені такі питання та отримані відповідні результати (питання 3–7):

3. Чи розроблена місцевою державною адміністрацією або органом місцевого самоврядування, який Ви представляєте, регіональна та/або місцева програма у сфері молодіжної політики?

Питання №4 анкети носило відкритий характер та мало на меті отримання інформації про **пріоритети програми** у сфері молодіжної політики (у разі її наявності).

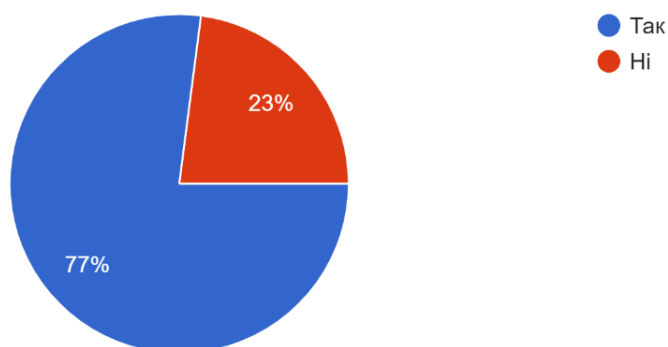
Загалом було отримано 305 відповідей, з яких 23 відсотки респондентів зазначили про відсутність програми або перебування її на стадії розробки/прийняття.

Серед інших відповідей варто виокремити такі, найбільш часті відповіді щодо пріоритетів програми у сфері молодіжної політики:

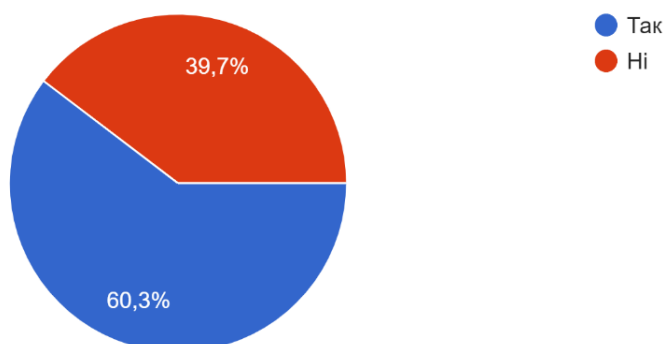
- Створення належних умов для самореалізації та всебічного творчого розвитку кожної молодої людини, реалізації інноваційного потенціалу молоді у всіх сферах суспільного життя;
- Національно-патріотичне виховання молоді, утвердження громадянської свідомості і активної позиції молоді;
- Залучення молоді до волонтерської діяльності;
- Підтримка обдарованої молоді;
- Сприяння реалізації молодіжних ініціатив та активна робота з молодіжними організаціями;
- Залучення молоді до участі у формуванні молодіжної політики;
- Проведення профорієнтаційних заходів, сприяння працевлаштуванню та конкурентоспроможності молоді;
- Розвиток молодіжної інфраструктури;
- Залучення молодіжних організацій до Програми відновлення громади;
- Проведення спортивних та розважальних заходів для молоді;
- Створення механізмів для забезпечення молоді житлом;
- Підтримка соціально вразливої молоді;
- Формування навичок здорового способу життя, розвиток та збереження фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни;

- Розвиток неформальної освіти;
- Забезпечення партнерської підтримки молоді з тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб;
- Формування екологічної культури, дбайливого ставлення до навколишнього середовища;
- Інтеграція українського молодіжного руху до європейських структур;
- Забезпечення рівних прав і можливостей для жінок та чоловіків (гендерна рівність);
- Організаційне, науково-методичне та інформаційне сприяння здійсненню державної молодіжної політики;
- Правовий захист та правова освіта молоді.

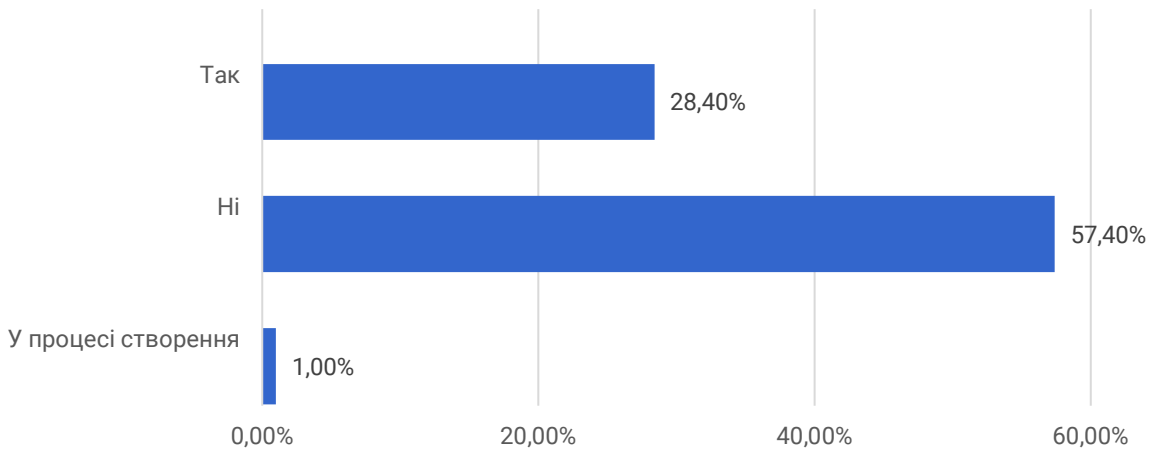
5. Чи проводився місцевою державною адміністрацією або органом місцевого самоврядування, який Ви представляєте, аналіз потреб молоді?

6. Чи утворена при місцевій державній адміністрації або органі місцевого самоврядування, який Ви представляєте, молодіжна рада?

7. Чи утворено на території, на яку розповсюджуються повноваження місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування, молодіжні центри, у тому числі комунальної форми власності?

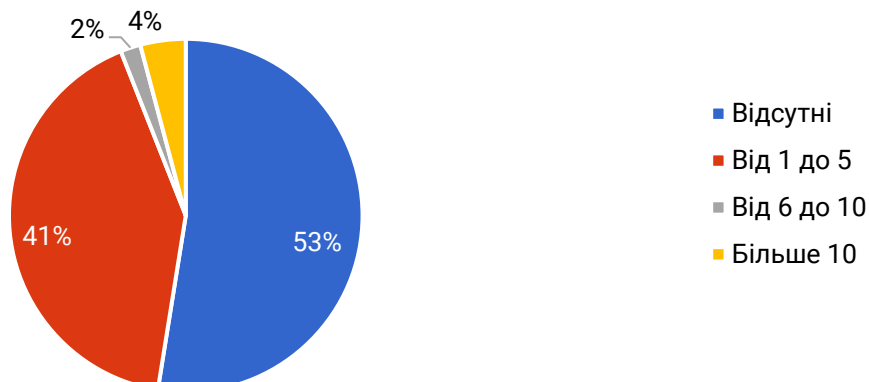
Окрім запропонованих варіантів відповідей, було також запропоновано надати свою відповідь на питання №7 анкети. Як вбачається із результатів, у 57,4% випадках у відповідних регіонах не було утворено молодіжних центрів. Однак у порядку надання індивідуальних відповідей було повідомлено про функціонування молодіжних просторів, а також отримано більше 9 відповідей про заплановане відкриття молодіжного центру.

З метою проведення аналізу ефективності положень Закону також було визначено доцільним поставити питання про кількість молодіжних громадських об'єднань (молодіжних громадських організацій та спілок), дитячих громадських об'єднань (дитячих громадських організацій та спілок) та неформальних молодіжних об'єднань, які функціонують у межах території, на яку розповсюджуються повноваження відповідної місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування (питання 8–10):

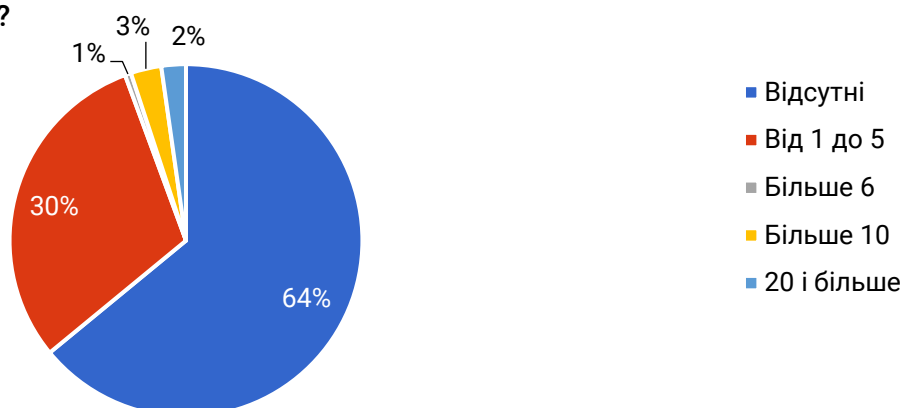
8. Яка кількість молодіжних громадських об'єднань (молодіжних громадських організацій та спілок) функціонує у межах території, на яку розповсюджуються повноваження місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування, яку Ви представляєте?

9. Яка кількість дитячих громадських об'єднань (дитячих громадських організацій та спілок) функціонує у межах території, на яку розповсюджуються повноваження місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування, яку Ви представляєте?

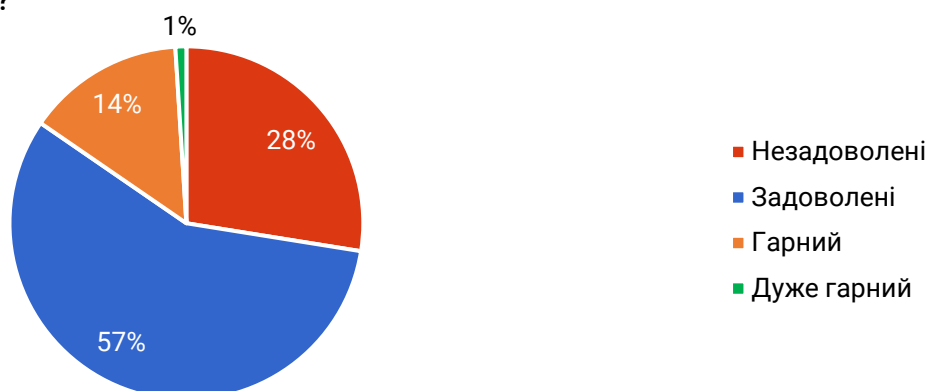

10. Яка кількість неформальних молодіжних об'єднань функціонує у межах території, на яку розповсюджуються повноваження місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування, яку Ви представляєте?

З огляду на викладені вище дані, можна спостерігати позитивну тенденцію до створення молодіжних та дитячих організацій, однак через окупацію російською федерацією окремих територій України створення та функціонування кількості молодіжних громадських об'єднань, дитячих громадських об'єднань та неформальних молодіжних об'єднань стало неможливим.

11. Як Ви оцінюєте стан молодіжної інфраструктури, яка знаходиться в межах території, на яку розповсюджується повноваження місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування, яку Ви представляєте?

У доповнення до 11 питання, анкета учасника містила питання №12 щодо такого: якої молодіжної інфраструктури не вистачає для ефективної реалізації молодіжної політики в межах території, на яку розповсюджуються повноваження місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування?

З огляду на те, що дане питання мало відкритий характер, доцільним є наведення найбільш розповсюджених відповідей респондентів:

- Молодіжного простору/хабу (коворкінгів);
- Спортивної інфраструктури (басейн, спортивний центр, скейт-парк, велопарк тощо, а також закладів фізичного виховання та професійного спорту);
- Парків відпочинку із різними зонами;
- Дитячого простору;
- Будинку культури/мистецького центру;
- Кінотеатру;
- Місць для дозвілля молоді у селах.

Незважаючи на те, що поняття «молодіжної інфраструктури» охоплює будівлі, споруди, молодіжні простори, інші приміщення, земельні ділянки, що використовуються для реалізації молодіжної політики та/або здійснення молодіжної роботи, чимало учасників опитування наголошували на проблемі «кадрового голоду», тобто відсутності молодіжних працівників та складності залучення громадян до роботи у галузі розвитку молодіжної політики.

Особливої уваги потребує аналіз відповідей на питання, що присвячені фінансовій складовій Закону.

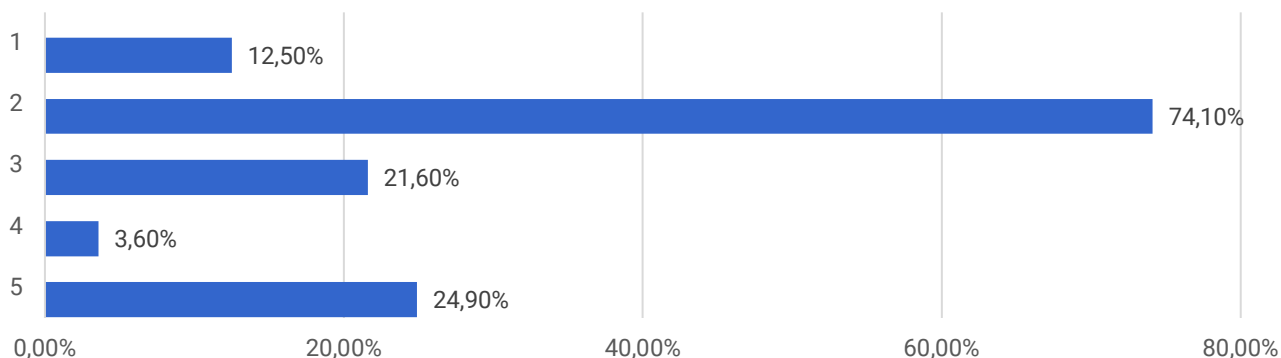
Зокрема, питання №13 стосувалось фінансово-кредитних механізмів, які були розроблені/існують для забезпечення економічної доступності житла для молодих сімей та молодих осіб в межах території, на яку розповсюджуються повноваження місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування.

Відкритий формат питання дозволив отримати такі відповіді:

- Програма співфінансування придбання житла молодим сім'ям що проживають в громаді;
- Програма забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування та осіб з їх числа;
- Молодіжне кредитування;
- Цільова програма забезпечення молоді міста;
- Надання пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла;
- Програма «Власний дім» (діяла до повномасштабного вторгнення РФ);
- Програма підтримки внутрішньо переміщених осіб;
- Надання службового житла для молодих спеціалістів;
- Програма «Муніципальне житло».

Також окремими представниками місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування було зазначено про відсутність розробки механізмів для забезпечення економічної доступності житла для молодих сімей та молодих осіб.

14. Які джерела фінансування використовуються місцевою державною адміністрацією або органом місцевого самоврядування, який Ви представляєте, для фінансування політики? Можна вибрати декілька варіантів.

1 – Кошти державного бюджету

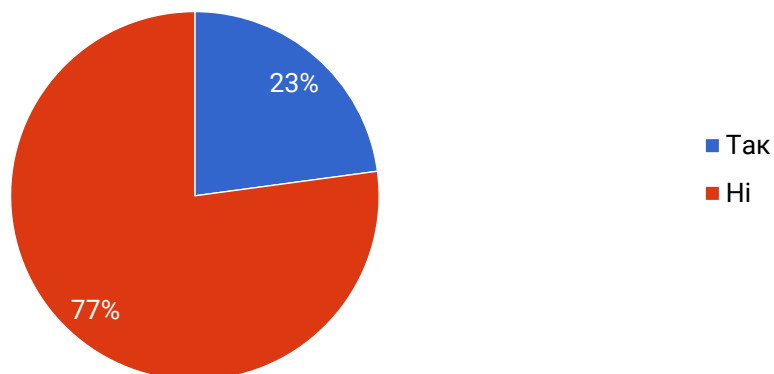
2 – Кошти місцевого бюджету

3 – Добровільні внески фізичних та/або юридичних осіб

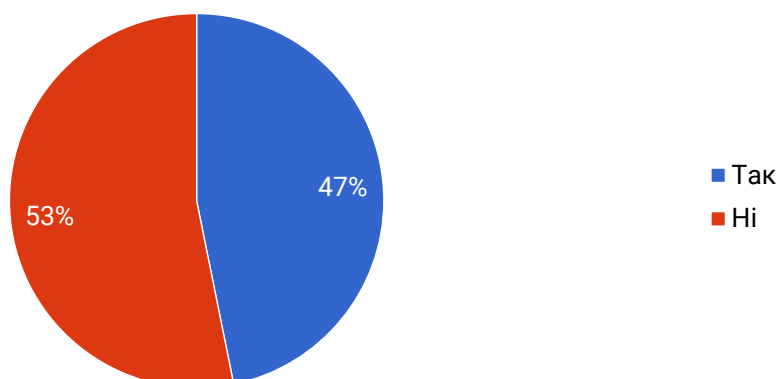
4 – Добровільні внески урядів, агентств та установ іноземних держав

5 – Добровільні внески міжнародних фінансових та інших організацій (у т.ч. цільові гранти)

15. Чи надавалися місцевою державною адміністрацією або органом місцевого самоврядування, який Ви представляєте, бюджетні гранти на молодіжні проекти за період з 2021 по 2023 рік?

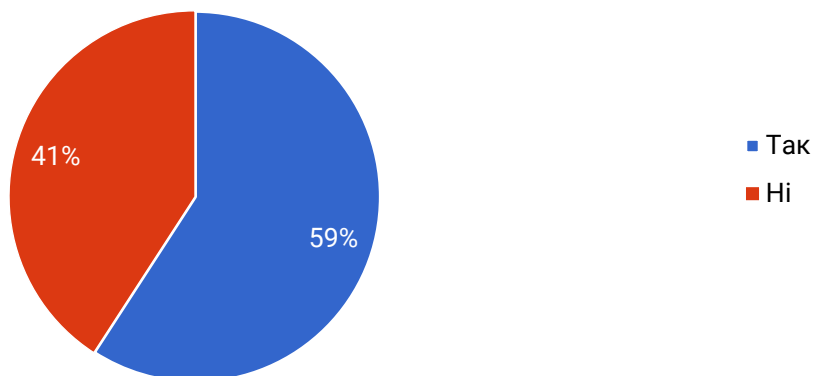

16. Чи надавалися місцевою державною адміністрацією або органом місцевого самоврядування, який Ви представляєте, інституційна підтримка молодіжним та/або дитячим громадським об'єднанням?

В межах опитування також було поставлено питання щодо запланованого обсягу фінансування молодіжної політики на 2021, 2022 та 2023 роки (питання №17), однак отримані результати не мають значення для проведення аналізу ефективності Закону, оскільки з моменту запровадження воєнного стану деякі громади перебувають в окупації, що унеможлиблює здійснення ними заходів молодіжної політики. Також більшість учасників опитування надали відповідь про відсутність інформації щодо обсягів фінансування.

18. Чи виплачувались місцевою державною адміністрацією або органом місцевого самоврядування, який Ви представляєте, премії та стипендії за особливі досягнення молоді в різних сферах у період з 2021 по 2023 роки?

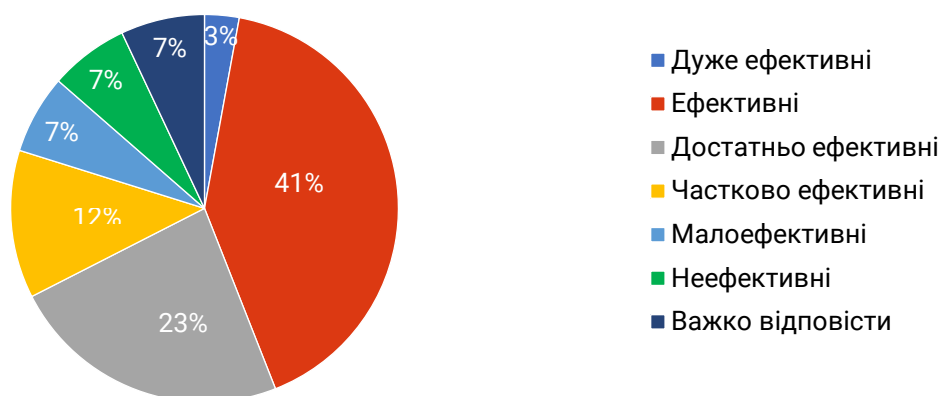

Питання №19 мало відкритий характер та передбачало отримання такої інформації: в чому полягає проблема відсутності або недостатнього обсягу фінансування молодіжної політики?

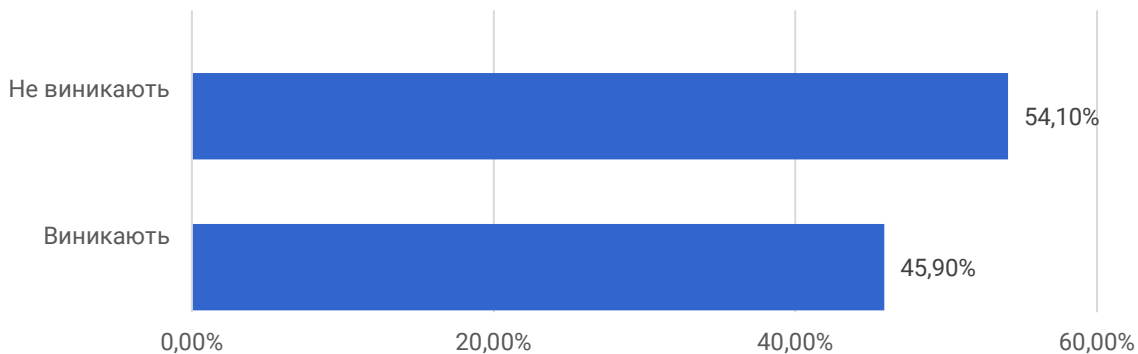
Учасники опитування виділили основні аспекти даної проблеми:

- Воєнний стан та активні бойові дії на території окремих громад (спрямування коштів на потреби оборони);
- Відсутність розуміння потреб молоді;
- Низький рівень активності молоді;
- Увага до інших реформ;
- Відсутність спеціальних програм фінансування;
- Корупція.

20. Наскільки ефективними, на Вашу думку, є положення Закону України «Про основні засади молодіжної політики»?

21. Чи виникають у Вас проблеми з реалізацією положень Закону України "Про основні засади молодіжної політики" щодо фінансового забезпечення молодіжної політики?

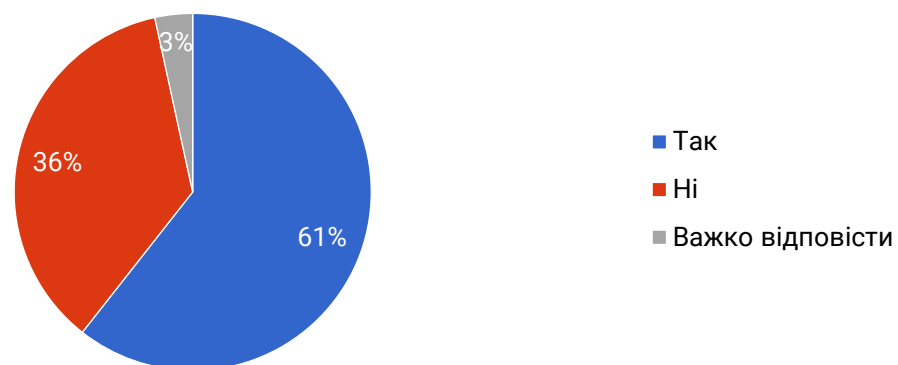

З огляду на результати відповідей на питання №20 та №21, представники місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування відмічають ефективність Закону.

Не менш важливим в аспекті дослідження фінансової ефективності Закону в умовах воєнного стану є отримання інформації щодо доцільності спрямування коштів державного та місцевого бюджетів на надання грантів суб'єктам молодіжної роботи, утримання та функціонування Українського молодіжного фонду тощо в умовах воєнного стану (питання №22).

З 305 наданих респондентами відгуків можна простежити таку тенденцію:

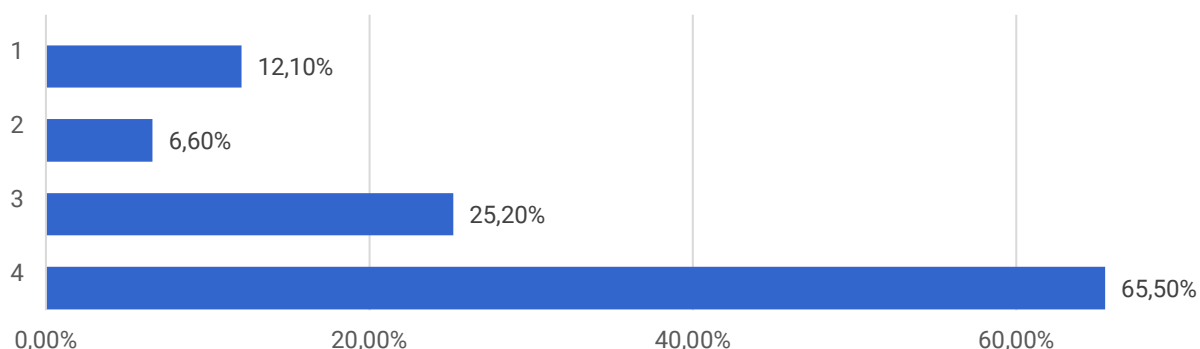
22. Як Ви вважаєте, чи є доцільним в умовах воєнного стану спрямування коштів державного та місцевого бюджетів на надання грантів суб'єктам молодіжної роботи, утримання та функціонування Українського молодіжного фонду тощо?

Крім того, окремі учасники опитування надали свої міркування щодо даного питання, серед яких можна виділити такі:

- Доцільно спрямовувати кошти державного бюджету, але не місцевого;
- Під час воєнного стану спрямування коштів державного та місцевих бюджетів має надходити винятково на оборонні потреби держави;
- Доцільним є спрямування коштів у випадку, якщо діяльність суб'єктів молодіжної роботи пов'язана напряду чи опосередковано із захистом України.

23. Як на Вашу думку, яким особам та організаціям мають надаватись бюджетні гранти у сфері молодіжної політики?

1 – Лише молодіжним та дитячим громадським об'єднанням

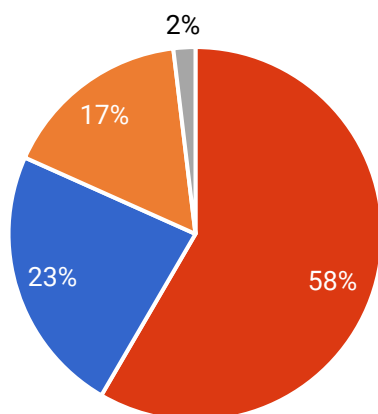
2 – Лише молодіжним та дитячим громадським об'єднанням та молодим особам

3 – Молодіжним, дитячим громадським об'єднанням, молодим особам та органам (організаціям) учнівського та студентського самоврядування

4 – Молодіжним, дитячим громадським об'єднанням, молодим особам та іншим суб'єктам молодіжної роботи (фізичним особам-підприємцям, молодіжним радам, молодіжним центрами, молодіжним працівникам, радникам з питань молоді, благодійним організаціям, органам (організаціям) учнівського та студентського самоврядування, неформальним молодіжним об'єднанням)

З огляду на отримані результати, більшість учасників опитування (65,5%) підтримала важливість надання молодіжним, дитячим громадським об'єднанням, молодим особам та іншим суб'єктам молодіжної роботи (фізичним особам-підприємцям, молодіжним радам, молодіжним центрами, молодіжним працівникам, радникам з питань молоді, благодійним організаціям, органам (організаціям) учнівського та студентського самоврядування, неформальним молодіжним об'єднанням) бюджетних грантів у сфері молодіжної політики, що є особливо важливим в аспекті розвитку молодіжної політики в Україні.

24. Чи вважаєте Ви доцільним надання інституційної підтримки (цільової допомоги у вигляді коштів або майна, що надається молодіжним/дитячим громадським об'єднанням на реалізацію молодіжних проєктів, для забезпечення їх інституційного розвитку у формі фіна

- Так, інституційна підтримка має надаватись усім суб'єктам, що здійснюють діяльність у сфері молодіжної політики
- Ні, лише після закінчення дії воєнного стану
- Так, лише молодіжним та дитячим громадським об'єднанням, які надають волонтерську допомогу Збройним силам України та громадянам, які постраждали від російської агресії, навчають дітей та молодь навичкам дій у надзвичайних та небезпечних ситуаціях
- Інша відповідь

Під час надання відповіді на питання №24 було передбачено можливість обрати запропоновану відповідь або надати власні міркування щодо доцільності надання інституційної підтримки. Менше 2% респондентів виявили бажання надати індивідуальні відповіді на питання, зокрема було отримано такі міркування учасників:

- Надання інституційної підтримки волонтерським проектам, всі інші молодіжні ініціативи фінансування – після закінчення війни;
- Надання інституційної підтримки має здійснюватися за можливості;
- Інституційна підтримка не потрібна взагалі;
- Важко відповісти на відповідне питання.

Також кожен респондент мав змогу зазначити й про інші, не згадані в переліку аспекти, які вважав важливими, заповнивши відповідь на питання №25 щодо надання будь-якої додаткової інформації. Більшість учасників утримались від надання інформації поза межами опитування. Однак, окремі пропозиції можуть враховані Комітетом під час проведення оцінки ефективності Закону, а також профільним міністерством:

- Необхідність розроблення Національної державної програми із розвитку молодіжної політики та підтримки молоді, яка б, окрім фінансових механізмів, включала в себе національно-патріотичне виховання, надання психологічної допомоги молоді, орієнтацію на покращення демографічної ситуації в державі та активне залучення молоді до внутрішньодержавних процесів;
- Доповнення Закону та Національної молодіжної стратегії до 2030 року заходами національно-патріотичного виховання;
- Необхідність проведення аналізу здійснення молодіжної політики у країнах Європейського Союзу, Сполученому Королівстві Великої Британії з метою запозичення досвіду, механізмів та подальшої оцінки Закону України «Про основні засади молодіжної політики»;
- Розроблення норм витрат на проведення заходів у сфері молодіжної політики;
- Розроблення заходів удосконалення кадрової політики для місцевих органів виконавчої влади та органів самоврядування з метою залучення молоді до участі у молодіжній політиці.

РОЗДІЛ 3. ПОПЕРЕДНІ ВИСНОВКИ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ ОПИТУВАННЯ

Як і було прогнозовано, проведення опитування трьох різних категорій суб'єктів надало можливість комплексно дослідити ефективність положень Закону України «Про основні засади молодіжної політики» та висвітлити як переваги, так і недоліки відповідного Закону. Так, до опитування було залучено фізичних осіб, представників різноманітних суб'єктів молодіжної роботи, органів місцевої влади та місцевого самоврядування.

З огляду на те, що Закон був покликаний створити умови для участі молоді у громадському, політичному, соціально-економічному, культурному житті суспільства та забезпечити гарантії соціально-економічного розвитку молоді, Комітету було важливо дослідити не лише ефективність та дієвість Закону, а також встановити **наявність або відсутність обізнаності суспільства** щодо механізмів, які запропонував даний Закон.

Як вбачається з результатів опитування, лише 15,5% учасників (фізичних осіб) оцінили свій рівень ознайомлення із Законом як достатньо гарний та гарний. Найбільша кількість респондентів зазначили про часткову обізнаність із особливостями реалізації прав молоді в Україні, в той час як 48,6% осіб вказали на недостатній рівень обізнаності, що може свідчити про те, що громадяни можуть не відчувати ефективності та дієвості Закону через відсутність ознайомлення із ним та із наявністю державних механізмів забезпечення їх прав. Крім того, незважаючи на те, що статтею 22 Закону передбачено особливі гарантії молоді у сфері зайнятості та підприємництва, зокрема забезпечення працевдатній молоді першого робочого місця, під час опитування не вдалось встановити жодної особи, яка б ефективно реалізувала відповідне положення Закону або була обізнана у практичних аспектах такого працевлаштування. Також важливо відмітити, що назва статті 22 Закону сформульована некоректно, як «особливі гарантії молоді у сфері зайнятості та підприємництва», оскільки дана норма не надає жодних додаткових прав та гарантій молоді у сфері здійснення підприємницької діяльності.

В свою чергу, у випадку із суб'єктами молодіжної роботи можна спостерігати позитивну тенденцію, оскільки більшість учасників опитування оцінили рівень ознайомленості із положеннями Закону як частковий або достатньо добрий.

Крім того, суб'єктам молодіжної роботи було запропоновано надати власні міркування щодо того, **чи вирішив Закон України** «Про основні засади молодіжної політики» ті **проблеми молодіжної політики, які існували до його прийняття** (питання №11). Загалом, варто відмітити схвальний відгук щодо ухваленого Закону, а саме запровадження ним широкого спектру інструментів для участі суб'єктів молодіжної роботи у формуванні та реалізації молодіжної політики. Серед позитивних моментів було підмічено надання визначень основним поняттям, закріплення обов'язків держави у сфері молодіжної політики, створення певних інституційних механізмів реалізації молодіжної політики, надання Законом розуміння та завдань молодіжної роботи, підвищення активності молоді у регіоні тощо.

Водночас учасниками опитування було також зазначено про певні практичні проблеми: недостатнє фінансування молодіжних програм, відсутність системного підходу до роботи з молоддю на місцевому рівні, невідповідність пріоритетів молодіжної політики реальним потребам молоді, кадрові проблеми, відсутність взаємодії депутатського корпусу із громадянами, у тому числі представниками студентського самоврядування.

Окремий блок питань стосувався **діяльності Українського молодіжного фонду**, оскільки відповідна установа була створена 21 липня 2023 року та має на меті сприяння реалізації завдань молодіжної політики. Серед громадян України 69,2% осіб не було відомо про створення такого Фонду, а 35% не змогли відповісти на питання про цілі та завдання цієї організації. В свою чергу 52,5% представників суб'єктів молодіжної роботи не обізнані із

початком роботи Українського молодіжного фонду, проте 69,2% респондентів висловлюють довіру до діяльності Фонду, сподіваються на ефективну підтримку молодіжних проєктів та допомогу в реалізації молодіжної політики, а також 56,2% планують звертатись до відповідного Фонду з метою отримання гранту.

Одним із найважливіших завдань проведення оцінки ефективності даного Закону було дослідження **фінансової складової Закону**, в тому числі дієвості передбачених механізмів. Так, на основі встановлених даних, було встановлено, що 32% молоді підтримує потребу посилення фінансування молодіжної політики, однак поряд із цим продовжує існувати проблема необізнаності учасників опитування із станом фінансування молодіжної політики в Україні. Крім того, враховуючи повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України та пов'язані із цим наслідки, існує необхідність у запровадженні комплексу нових заходів підтримки, які б відповідали реальним потребам молоді, а саме – запровадження заходів підтримки молодих людей, які зазнали будь-якої фізичної та моральної шкоди внаслідок подій, пов'язаних із повномасштабним вторгненням, в тому числі отримали інвалідність; запровадження заходів підтримки молоді, спрямованих на запобігання відтоку молодих людей за кордон та повернення молодих людей, які виїхали за кордон з моменту запровадження воєнного стану, організація заходів, спрямованих на психологічну підтримку молоді, проведення навчальних тренінгів з безпеки (мінної безпеки, надання першої медичної допомоги тощо).

Обрання учасниками (фізичними особами) відповіді щодо недоцільності спрямування в умовах воєнного стану коштів державного та місцевого бюджетів на надання грантів суб'єктам молодіжної роботи, утримання та функціонування Українського молодіжного фонду тощо, супроводжується запитом суспільства на спрямування коштів державного та місцевих бюджетів на оборонні потреби (закупівля боєприпасів, снарядів, військової форми, зброї, харчування та фінансування військових тощо). Також поширеною є думка щодо необхідності залучення міжнародної допомоги для надання грантів та підтримки суб'єктів молодіжної політики в Україні, зокрема, певні респонденти під час надання відповідей на інші питання зазначали про позитивний досвід отримання коштів на здійснення заходів з молодіжної політики від міжнародних партнерів та донорів.

В розрізі даного питання варто відмітити, що, незважаючи на однотайність думки суб'єктів молодіжної роботи щодо суттєвого впливу війни на можливості фінансування молодіжної політики, опитані відмітили як зменшення обсягів фінансування через спрямування коштів на оборонні потреби, так і збільшення фінансування (в першу чергу, за рахунок допомоги міжнародних партнерів та донорів) та підвищення уваги до певних громад і організацій. Також представники цієї групи учасників опитування, визнаючи достатність фінансування молодіжної політики в Україні, зауважували, що наразі вважають фінансування достатнім з огляду на воєнний стан та спрямування коштів державного і місцевого бюджетів на потреби оборони. По закінченні війни респонденти очікують збільшення фінансування молодіжної політики та перенесення уваги на молодь та забезпечення її прав.

Представники місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування мали змогу надати й іншу корисну інформацію в аспекті фінансування та стану розвитку молодіжної політики в Україні. Зокрема, було виділено основні проблеми відсутності або недостатнього обсягу фінансування молодіжної політики, серед яких було названо воєнний стан та активні бойові дії на території окремих громад (спрямування коштів на потреби оборони), відсутність розуміння потреб молоді, низький рівень активності молоді, увага до інших реформ, відсутність спеціальних програм фінансування та корупція. Більшість представників даної групи опитаних (65,5%) підтримала важливість надання молодіжним, дитячим громадським об'єднанням, молодим особам та іншим суб'єктам молодіжної роботи (фізичним особам-підприємцям, молодіжним радам,

молодіжним центрам, молодіжним працівникам, радникам з питань молоді, благодійним організаціям, органам (організаціям) учнівського та студентського самоврядування, неформальним молодіжним об'єднанням) бюджетних грантів у сфері молодіжної політики, що є особливо актуальним в аспекті розвитку молодіжної політики в Україні.

Таким чином, всі категорії респондентів розуміють, що фінансування молодіжної політики має другорядний характер на фоні оборонних потреб держави, однак наголошують на важливості молодіжної політики та пов'язаних із нею фінансово-кредитних механізмів для майбутнього держави.

Також серед усього обсягу питань варто виділити безпосереднє питання щодо **оцінки ефективності** положень Закону, які ставились до фізичних осіб, місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування. Загалом, через необізнаність про існування такого Закону більшість громадян не змогли надати оцінку його ефективності. Іншими учасниками опитування було помічено, що ухвалення Закону надає молодим громадянам, молодіжним та дитячим громадським об'єднанням широкий спектр інструментів для повноцінної партнерської участі у формуванні та реалізації молодіжної політики, створює законодавчі підстави для діяльності розгалуженої мережі молодіжних центрів, забезпечує вдосконалення підтримки проєктної діяльності суб'єктів молодіжної роботи. Особливої уваги заслуговує думка щодо неефективності положень Закону, яку надали близько 15% респондентів. Так, учасниками опитування було висловлено занепокоєння, що наразі держава спрямовує свою діяльність та фінансування на оборонні потреби, пов'язані із повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України, не приділяючи достатньої уваги молодіжній політиці та забезпеченню прав молоді, що може призвести до посилення міграції молоді та виникнення проблем у повоєнній відбудові держави. Водночас більше 70% представників місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування підтвердили ефективність та дієвість Закону.

На завершення, на основі отриманих результатів та їх аналізу можна надати такі рекомендації:

- У зв'язку з військовими діями на території України та наслідками повномасштабного вторгнення російської федерації, внести зміни до Розділу VI Закону України «Про основні засади молодіжної політики» («Особливості реалізації окремих прав молоді») щодо додаткових заходів підтримки молоді та розширення гарантій прав молоді, зокрема з надання психологічної допомоги, надання підтримки та допомоги для молодих людей, які втратили батьків та близьких родичів у зв'язку із повномасштабним вторгненням російської федерації тощо;
- Розробити нормативно-правові акти, направлені на встановлення зрозумілої та прозорої процедури надання грантів та кредитів для молоді та підтримки молодіжних ініціатив;
- Розробити спеціальні програми, спрямовані на повернення молоді, яка виїхала за кордон, та зменшення рівня міграції молоді;
- Сприяти активному залученню до реалізації заходів у сфері молодіжної політики не лише Міністерству молоді та спорту України, а й Міністерству освіти і науки України, Міністерству культури та інформаційної політики України, Міністерству соціальної політики України (проведення спільних заходів, укладення меморандумів тощо);
- Проводити аналіз здійснення молодіжної політики у країнах Європейського Союзу, Сполученому Королівстві Великої Британії з метою запозичення досвіду, механізмів та подальшої оцінки Закону України «Про основні засади молодіжної політики».

